

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Bakalářská práce

Libor Šťastný

Kriminalita dětí a mládeže jako prostředek obživy

OLOMOUC 2012

Vedoucí práce: PhDr. Lenka Holá, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně a použil jsem jen uvedenou literaturu.

V Olomouci dne 29. 3. 2012

Libor Šťastný

Děkuji PhDr. Lence Holé, Ph.D., za odborné vedení bakalářské práce. Děkuji pedagogickým pracovníkům Základní školy ve Zlatých Horách za vstřícnost při vypracovávání empirické části bakalářské práce.

O B S A H

Úvod	6
1 Vymezení základních pojmů	8
1.1 Delikvence a kriminalita.....	8
1.2 Trestný čin a přestupek.....	9
1.3 Mládež, mladistvý, nezletilý, dítě.....	10
1.4 Sociální selhávání.....	11
1.5 Životní úroveň.....	12
2 Faktory ovlivňující kriminalitu mládeže	13
2.1 Endogenní faktory ovlivňující kriminalitu mládeže.....	14
2.1.1 Dědičnost.....	15
2.1.2 Poruchy chování.....	16
2.1.3 Poruchy osobnosti.....	18
2.1.4 Druh pohlaví.....	20
2.2 Exogenní faktory ovlivňující kriminalitu mládeže.....	21
2.2.1 Vliv rodiny.....	21
2.2.2 Vliv školy.....	27
2.2.3 Vliv vrstevnických skupin.....	28
2.2.4 Vliv volnočasových aktivit.....	29
2.2.5 Vliv masových médií.....	31
3 Rizikové faktory v mikroregionu Zlatohorsko	32
3.1 Nezaměstnanost.....	32
3.2 Pracovní příležitosti v regionu.....	34
3.3 Finanční a majetková situace rodiny.....	34
4 Empirická část	36
4.1 Cíl průzkumu.....	36
4.2 Charakteristika cílové skupiny.....	36
4.3 Popis užitých metod.....	37
4.4 Popis vlastního průzkumu.....	38
4.5 Vlastní výsledky.....	38
4.6 Diskuse a závěr průzkumu.....	50
Závěr	52

Souhrn (Summary)	54
Literatura	55
Seznam grafů	59
Seznam tabulek	60
Seznam příloh	61
Anotace	

Úvod

„Existuje – li něco, co chcete změnit u svého dítěte, zamyslete se nejprve, zda to není něco, co byste měli změnit u sebe“.

Carl Gustav Jung

V této bakalářské práci jsem si zvolil téma, které je mi velmi blízké, a to kriminalita mládeže jako prostředek obživy. Pod tímto názvem jsou vyjádřeny patologické jevy dětí a mládeže a široké spektrum jejich příčin, kterými se v této práci budu detailně zabývat v závislosti na rodinných a sociálních poměrech, pohlaví, věku, školní docházce a volnočasových aktivitách. S touto problematikou jsem měl možnost setkávat se v souvislosti s výkonem svého povolání policisty na obvodním oddělení ve Zlatých Horách a umožnilo mi to tak částečně vycházet ze svých poznatků a zkušeností s danou problematikou.

V příčinách kriminality, zejména u dětí a mládeže, vnímám, že se jedná o jeden z nejzávažnějších problémů naší společnosti. Danou problematikou se zabývá mnoho vědních oborů a také mnoho lidí z řad odborníků i laické veřejnosti. V posledních letech dochází k tomu, že kriminalita se projevuje v nejzávažnější podobě, a to v prekriminalitě dětí. Z toho důvodu je velmi důležité obrátit svoji pozornost na tyto patologické jevy již od samého počátku. Avšak dnešní uspěchaná doba, celosvětová ekonomická krize může znamenat ztrátu zaměstnání, dochází k nedostatku finančních prostředků a rozevíráni tak pomyslných nůžek mezi jednotlivými sociálními vrstvami. V rodinách přestává fungovat vzájemná komunikace, rodiče z důvodu vysoké nezaměstnanosti vyjíždějí za prací do větších aglomerací, jiné okolnosti je nutí zůstat déle v práci a času na své děti tak výrazně ubývá.

Cílem této práce je přinést základní přehled o problematice příčin kriminality dětí a mládeže. Cílem empirické části je analyzovat názory žáků II. stupně Základní školy ve Zlatých Horách na příčiny kriminality dětí a mládeže v regionu Zlatohorsko.

Samostatná práce je rozdělena do dvou částí, teoretické a následně empirické. V teoretické části se zabývám zjištěnými poznatky a okolnostmi vztahující se k příčinám kriminality mládeže. V první kapitole jsem vymezil základní pojmy, které jsou důležité ke správnému pochopení a výkladu celé bakalářské práce. V druhé kapitole se celkově zabývám příčinami kriminality. Tato kapitola je následně rozdělena do dvou podkapitol, v nichž seznamuji postupně čtenáře se všemi faktory, které ovlivňují kriminalitu dětí a mládeže v závislosti na biologických a vnitřních potřebách jedince, a také s prostředím,

ve kterém jedinec vyrůstá. V druhé podkapitole se více zaměřuji na roli rodiny a její primární funkci výchovy, neboť ji považuji za jednoho z hlavních činitelů, která svým selháním dětem umožňuje kriminální chování. V závěrečné kapitole seznamuji čtenáře s rizikovými faktory v regionu Zlatohorsko, který svou demografickou polohou, špatnou dopravní dostupností a největší mírou nezaměstnanosti je jedním z důvodů, proč zde žijí lidé na hranici životního minima.

V druhé, empirické části, je dán prostor pro praktický průzkum názorů žáků II. stupně Základní školy ve Zlatých Horách na příčiny kriminality ve zdejším regionu.

V této práci se snažím vycházet z různých zdrojů odborné literatury, neboť se domnívám, že v České republice je hodně odborníků, kteří se zabývají výše uvedenou problematikou.

1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

Pro objektivní pochopení níže uvedeného textu považuji za nezbytné vysvětlit zde několik základních pojmů, kterými se budu v této práci zabývat.

1.1 Delikvence a kriminalita

Delikvencí rozumíme označení protispolečenské, trestné činnosti, pocházející z latinského názvu *delinquere*, které znamená provinít se nebo zhřešit.¹ Z etymologického hlediska tento termín znamená přijatelnější označení pro přestupky dětí a mládeže.² Pojem delikvence lze chápat jako všechny typy jednání, jež porušují sociální normy, chráněné právními předpisy včetně přestupků.³ V užším slova smyslu se tím rozumí kriminalita dětí a mladistvých, kdy mladistvý se dopustí trestného činu, nebo dítě činu jinak trestného. V širším slova smyslu lze pod tento pojem zahrnout také jednání, které není trestným činem jen pro svoji nízkou společenskou nebezpečnost, tedy přestupky, jejichž formální znaky se podobají trestnému činu.⁴ Komplexně se dá charakterizovat jako projev antisociálního chování, které může, ale nemusí být spojeno s právními důsledky, kdy se jedná o mírnější porušení právních nebo morálních norem, zejména dětmi nebo dospívajícími.⁵ Delikvenci lze rozdělit na dětskou (do 15 let) a na juvenilní (od 15 do 18 let).

Pojem kriminalita je negativní společenský, historicky podmíněný jev tvořený souhrnem jednání, jehož důsledkem je trestná činnost.⁶ Pochází z latinského názvu *crimen*, který znamená zločin. Kriminalita se používá jako synonymum výrazu skutečná kriminalita, kdy ji chápeme jako množinu trestných činů definovaných v zákoně a spáchaných kýmkoli, tedy i osobou, která ještě není trestně odpovědná. Kriminalitu lze rozdělit na bagatelní (společensky nepříliš závažná kriminalita), kriminalitu latentní (kriminalita, která ještě nebyla

---

¹ DELINQUENT IN WIKIPEDI : *the free encyclopedia* [online]. St. Petersburg (Florida): Wikipedia Foundation, 11. Okt. 2004, 6. Mär. 2010 [cit. 2011-09-17]. Dostupné z WWW: <<http://de.wikipedia.org/wiki/Delinquent>>.

² KOUDELKOVÁ, A., *Psychologické otázky delikvence*. 1 vyd. Praha : Victoria Publishing, 1995. str. 38. ISBN 80-7187-022-6.

³ MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. 2. vyd. Praha : Portál, 2003. str. 315. ISBN 80-7178-771-X.

⁴ KUČHTA J. a kol. *Kriminologie*. 1 část. 2 vyd. Brno : Masarykova univerzita, 1999. str. 266. ISBN 80-210-2204-3.

⁵ KOUDELKOVÁ, A., *Psychologické otázky delikvence*. 1 vyd. Praha : Victoria Publishing, 1995. str. 35. ISBN 80-7187-022-6.

⁶ HARTL, P., HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*. 1 vyd. Praha : Portál, 2000. str. 278. ISBN 80-7178-303-X.

zjištěna) a kriminalitu zjevnou (kriminalita, která je vykazovaná ve statistických údajích).⁷ Kriminalitou rozumíme jednání, které je vymezeno normami trestního práva. Prekriminalitou rozumíme protispolečenskou činnost páchanou dětmi ve věku do 15 let odpovídající trestným činům u dospělých.⁸

Trestná činnost dětí a mládeže se liší od kriminality dospělých. Motivy této skupiny pachatelů, jejich způsoby a znaky trestné činnosti jsou dány určitým stupněm zkušeností, vlastností, psychickým a somatickým vývojem. U kriminality dětí se setkáváme spíše s charakterem trestné činnosti epizodického charakteru, kdežto u dospívající mládeže se může jednat už o závažné trestné činy.⁹

1.2 Trestný čin a přestupek

Pojem trestný čin je označení pro jednání, které zásadním způsobem poškozuje nebo ohrožuje chráněné zájmy státu.

Trestným činem se rozumí protiprávní čin, který je označován trestním zákoníkem za trestný a který vykazuje znaky uvedené v tomto zákoně. Trestné činy se dělí na přečiny a zločiny. Přečiny zahrnují všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy s horní hranicí trestní sazby dle trestního zákoníku do pěti let. Zločiny jsou všechny trestné činy, které nejsou dle trestního zákoníku přečiny, a zvláště závažnými zločiny jsou úmyslné trestné činy s horní hranicí trestní sazby dle trestního zákona nejméně deset let.¹⁰

Trestný čin spáchaný mladistvým se nazývá provinění.¹¹ Tento termín není tak výrazně odsuzující a stigmatizující a rozumí se tím, že za takové jednání je spoluodpovědná i společnost, a to tím, že se jí nepodařilo zajistit vhodné výchovné prostředí anebo chyběly včasné výchovné zásahy.

Přestupkem se rozumí zaviněné jednání, které porušuje nebo ohrožuje zájem společnosti a je za přestupek výslovně označeno v přestupkovém zákoně, nejde-li o jiný

---

⁷ MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. 2. vyd. Praha : Portál, 2003. str. 316. ISBN 80-7178-771-X.

⁸ PETRÁČKOVÁ, V., KRAUS, J., et al. *Akademický slovník cizích slov*. 1. vyd. Praha : Academia, 1997. ISBN 80-200-0607-9. s. 615.

⁹ MÜHLPACHR, P. *Sociopatologie pro sociální pracovníky*. Brno : MSD s.r.o., 2008. s. 130. ISBN 978-80-7392-069-2.

¹⁰ Zákon č. 40/2009 Sb., *Trestní zákoník v platném znění*.

¹¹ ŠÁMAL, P., VÁLKOVÁ, H., SOKOLÁŘ, A., HRUŠKOVÁ, M. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže*. Komentář. Praha : C. H. Beck, 2004. str. 7. ISBN 80-7179-829-0.

správní delikt postižitelný dle jiných právních předpisů anebo trestný čin.¹² Takové jednání má tedy nižší stupeň závažnosti než trestný čin.

1.3 Mládež, mladistvý, nezletilý a dítě

Termínem mládež je vyjádřena sociální skupina osob, která má svůj charakteristický způsob chování a myšlení, jiný systém vzorů, hodnot a je tvořena lidmi přibližně ve věku 15 až 25 let. Tyto osoby ve společnosti již neplní role dětí, ale současně jim také není přiznána role dospělých. V legislativních dokumentech, zejména v oblasti sociální péče, se tento pojem užívá pro děti a mladé lidi do 18 let bez stanovení dolní hranice věku.¹³ Za pojem riziková mládež považujeme dospívající, u kterých je vlivem spolupůsobení několika faktorů zvýšená pravděpodobnost selhání v sociální a psychické oblasti.¹⁴

Pojem mladistvý je termín z oblasti práva a kriminologie, kdy se jedná dle trestněprávní úpravy o člověka, který dovršil 15. rok a nepřekročil 18. rok věku a který má na rozdíl od dospělého sníženou trestněprávní odpovědnost.¹⁵ Plná trestní odpovědnost nastává tedy v den následujícím po dni, ve kterém osoba dovršila osmnácti let.

Zletilost je pojem občanského práva, které vyjadřuje způsobilost fyzické osoby k právním úkonům nabývat práva a brát na sebe povinnosti. Nabývá se dosažením osmnácti let, dříve je to možné uzavřením manželství. Takto nabytá zletilost však nemá žádný vliv na plnou trestní odpovědnost. Osobou nezletilou se tedy rozumí fyzická osoba do osmnácti let věku, která nenabyla zletilosti manželstvím. Trestní právo však pojem nezletilý nepoužívá, ale orgán policie tím pomocně označuje osoby, které nejsou trestně odpovědné pro nedostatek věku, tedy osoby mladší patnáct let.¹⁶

Pojmem dítě se dle Úmluvy o právech dítěte, kterou je Česká republika vázána od roku 1991 dle čl. 1, rozumí „každá lidská bytost mladší 18 let, pokud podle právního řádu, jenž se na dítě vztahuje, není zletilosti dosaženo dříve.“¹⁷ Trestní zákoník charakterizuje dítě

---

¹² Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích v platném znění.

¹³ PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. 6. vyd. Praha : Portál, 2009. str. 156. ISBN 978-80-7367-647-6.

¹⁴ LABATH, V. *Riziková mládež*. 1. vyd. Praha : Sociologické nakladatelství, 2001. str. 11. ISBN 80-85850-66-4.

¹⁵ PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. 6. vyd. Praha : Portál, 2009. str. 157. ISBN 978-80-7367-647-6.

¹⁶ ZOUBKOVÁ, I. *Kontrola Kriminality mládeže*. Dobrá Voda u Pelhřimova : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2002. str. 13. ISBN 80-86473-08-2.

¹⁷ Sdělení Federálního ministerstva vnitra č. 104/1991 Sb., *Úmluva o právech dítěte (rezoluce OSN 44/25, přijatá 20. 11. 1989)*.

dle ust. § 126, že „*dítětem se rozumí osoba mladší osmnáct let, pokud trestní zákoník nestanoví jinak.*“¹⁸ Ovšem dle zákona o soudnictví ve věcech mládeže se za dítě považuje dle ust. § 2 odst. 1 písm. b) osoba mladší patnáct let, která v době spáchání činu jinak trestného nedovršila patnáctý rok věku.¹⁹

1.4 Sociální selhávání

Pojem sociální selhávání je označení pro takové projevy chování u dětí a dospívajících, které jsou společností z hlediska sociálních norem hodnoceny za selhání. Řadí se mezi ně např. předčasně ukončená školní docházka, nezaměstnanost, sociální parazitismus, závislost na alkoholu, sebevražedné jednání, těhotenství před dosažením hranice dospělosti a kriminalita.²⁰ Tento termín je charakterizován jako souhrnné označení pro kriminální chování, a to jednotlivě nebo v různých kombinacích, z něhož se s vyšší pravděpodobností může vyvinout trestná činnost.²¹

S pojmem sociálního selhávání se také setkáváme v případech, kdy jsou narušeny socializační funkce rodiny. Obecně vzato socializační funkce rodiny spočívají v tom, že rodina zajišťuje uspokojování biologických potřeb dítěte a zajišťuje podmínky pro jeho zrání a růst a připravuje jej na přijetí rolí a vzorů chování. Z tohoto pohledu se tak rozvíjí vědomě řízená výchova, kdy by mělo docházet k utváření návyků, sebekontroly, učení přijetí disciplinovaných forem jednání apod.²² Narušením těchto hodnot se však tvoří základy kriminálního chování a sociálních problémů.

Na druhou stranu nám však toto kriminální, či delikventní chování napomáhá k identifikaci sociálních problémů, které poukazují na to, že ve společenském systému je něco v nepořádku.²³

---

¹⁸ Zákon č. 40/2009 Sb., *Trestní zákoník v platném znění.*

¹⁹ ŠÁMAL, P., VÁLKOVÁ, H., SOKOLÁŘ, A., HRUŠKOVÁ, M. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže.* Komentář. Praha : C. H. Beck, 2004. str. 5. ISBN 80-7179-829-0.

²⁰ PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník.* 6. vyd. Praha : Portál, 2009. str. 272. ISBN 978-80-7367-647-6.

²¹ MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence.* 2. vyd. Praha : Portál, 2003. str. 318. ISBN 80-7178-771-X.

²² JEDLIČKA, R. a kol. *Děti a mládež v obtížných životních situacích.* Praha : Themis, 2004. str. 38. ISBN 80-7312-038-0.

²³ Tamtéž. str. 147.

1.5 Životní úroveň

Pojem životní úroveň lze chápat jako historicky podmíněný stupeň uspokojování životních, pracovních, existenčních a jiných potřeb obyvatelstva, které jsou podmíněné stupněm vývoje společnosti, v nichž se odráží stupeň blahobytu obyvatelstva, respektive určité země.

Životní úroveň je vyjádřena soustavou kvantitativních i kvalitativních ukazatelů, které nelze přiměřeně vyjádřit například vztahem mezi výši příjmů a tzv. spotřebním košem. Do životní úrovně zahrnujeme úroveň bydlení, odívání, výživy, vzdělání a kultury, zdravotní a sociální péče, ale také podmínky vzdělání, pracovní i mimopracovní podmínky, stupeň zaměstnanosti, délku pracovní doby i dovolených, trávení volného času, bezpečnost, hygienu, kulturu práce atd.²⁴

Životní úroveň lze vyjádřit také jako úroveň materiálního blahobytu jednotlivce nebo domácnosti. V ekonomických rozborech se životní úroveň obvykle poměřuje množstvím spotřebovávaných statků a služeb (včetně volného času). Srovnání životních úrovní mezi domácnostmi se často provádí pomocí škál měřítek, které umožňují, aby domácnosti dosahovaly stejnou životní úroveň. Tento přístup se však opírá o možnost provádění meziosobního porovnávání užitku, což je předpoklad obecně odmítaný teoretickou ekonomikou blahobytu.²⁵

---

²⁴ VAŠE ENCYKLOPEDIÉ [online]. 14.3.2000 , 29. 8. 2000 [cit. 2007-04-10]. *Životní úroveň - CoJeCo* - Dostupný z WWW:<http://www.cojeco.cz/index.php?detail=1&id_desc=109875&s_lang=2&title=%9Eivotn%ED%20%FArove%F2>.

²⁵ PEARCE, D. W. *Macmillanův slovník moderní ekonomie*. 2. Vyd. Praha : Victoria Publishing. 1995. ISBN 80-856-05-42-2.

2 FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ KRIMINALITU MLÁDEŽE

Zkoumání příčin kriminality není výlučnou záležitostí té či oné vědní disciplíny, ale právě naopak. Překonáváním izolovanosti jednotlivých vědních disciplín dochází k hlubšímu a důkladnějšímu poznání člověka. Umožňuje získávat poznatky o biologických zákonitostech tohoto složitého organismu, stejně jako vnějších vlivů, které na něj od narození působí v individuálních nebo skupinových podmínkách a formují jej v celospolečenskou sociální bytost.²⁶ Z hlediska většiny vědních disciplín tedy není kriminalita mládeže homogenní kategorií. Je podstatný rozdíl mezi pachateli, vyrůstá-li jeden v dobře fungující rodině a druhý po výchovných ústavech, či má-li jeden pachatel od narození povahu usnadňující přestupování norem zákona, a druhý ne. Je rozdíl, když mladý člověk se dopustí delikventního jednání sám, nebo v partě atd.

Kriminologická měřítka se zabývají především společenskou nebezpečností spáchaného delikventního jednání, typem spáchaného trestného činu, jeho kvalifikace z hlediska trestně právního, v žádném případě však nevystihují pachatelovu osobnost a variabilitu všech vlivů na osobnost působících.²⁷ Mezi základní faktory kriminality mládeže patří v kriminologii rizikové činitelé, kteří vyvolávají, usnadňují nebo podporují vznik páchaní trestných činů.²⁸

Jsou za ně považovány zejména ty, které formují osobnost člověka, ovlivňující bezprostředně chování a jednání jedince, které již od dětství vytváří určitou hierarchii hodnot, citovost a smysl pro odpovědnost. Prioritou při formování osobnosti mládeže jsou rodina, vrstevníci, kamarádi, tedy primární struktura, v níž jedinec vyrůstá a žije. Velmi důležitou roli sehrává věk a pohlaví, které jsou specifické pro určité chování a jednání jedince, a další zvláštnosti, jimiž se liší od ostatních.²⁹ Mezi další faktory řadíme nevhodnou volbu trávení volného času mládeže, nedostatečnou mravní a etickou výchovu ve škole, vliv médií, negativní jevy společnosti, absenci právního vědomí a malou účinnost sankčních a preventivních opatření ze strany státních orgánů a institucí. Všechny uvedené faktory jsou významné z kriminologického pohledu, kdy se projevují ve struktuře a způsobu páchaní kriminálních deliktů.

---

²⁶ VANTUCH, P. *Kriminalita mládeže a její prevence*. 1. vyd. Praha : Horizont, 1984. str. 46.

²⁷ MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. 2. vyd. Praha : Portál, 2003. str. 17. ISBN 80-7178-771-X.

²⁸ BLATNÍKOVÁ, Š., NETÍK, K. *Predikce vývoje pachatele*. Praha : Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2008. str. 11. ISBN 978-80-7338-075-5.

²⁹ STRAUS, J., a kol. *Kriminalistická metodika*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2008. ISBN 978-80-7380-124-3.

Na základě výše uvedených faktorů lze tedy uvést, že příčiny kriminality rozdělujeme na vnější a vnitřní. Vnější, neboli exogenní příčiny kriminality, spočívají především v působení nejbližšího okolí, ve kterém jedinec žije (rodina), dále v prostředí, které jedinec navštěvuje (škola, zájmové kroužky apod.) a také v působení vlivů spočívajících v celospolečenském, politickém a kulturním životě (masmédia). Jedná se o tzv. činitele socializace, které v případě jejich selhání působí na jedince tak, že tento přijímá normy antisociálního chování, a můžou tak vést k jeho sociální izolaci a kriminálnímu chování.

Přestože v genezi delikventního chování mají rozhodující vliv faktory sociální povahy, nelze z kriminogenních komponentů vyloučit faktory biologické.³⁰ Jedná se tak o vnitřní, neboli endogenní příčiny kriminality. Tyto jsou determinovány svou biologickou, fyziologickou a psychologickou stránkou svého organismu, kdy každá osobnost je podmíněna svou nervovou soustavou, žlázami s vnitřní sekrecí, nemocemi, úrazy, celkovým stavem, výživou, dědičností, biologickými potřebami a přirozeným prostředím. Delikventní chování je tedy důležité vnímat jako výsledek vzájemného působení jedince a vnějšího prostředí a současně také vzájemného působení osobnosti a konkrétní životní situace.³¹

Celý komplex těchto kriminogenních faktorů u delikventních dětí a mládeže je doplňován zvláštnostmi této věkové kategorie, kdy se projevuje nedostatečný citový rozvoj, není dostatečně rozvinuta schopnost přiměřeně hodnotit vztahy okolního světa a někdy také chybí schopnost rozpoznat závažnost jednání a posoudit následky. K těmto jevům také přistupují problémy spojené s fyzickým a psychickým zráním a projevuje se větší citová labilita - zranitelnost.³²

2.1 ENDOGENNÍ FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ KRIMINALITU MLÁDEŽE

Endogenními faktory se rozumí činitele vnitřní povahy, přicházející z vnitřního prostředí jedince, mezi něž se řadí genetické dispozice, tzn. soubor dědičných předpokladů a faktory hereditární povahy.³³

---

³⁰ JEDLIČKA, R. a kol. *Děti a mládež v obtížných životních situacích*. Praha : Themis, 2004. s. 325. ISBN 80-7312-038-0.

³¹ Tamtéž. s. 325.

³² ZOUBKOVÁ, I., NIKL, J., ČERNÍKOVÁ, V. *Kriminalita mládeže*. 1 vyd. Praha : Policejní akademie České republiky, 2001. s. 32. ISBN 80-7251-070-3.

³³ SCHELLEOVÁ, I. a kol. *Právní postavení mladistvých*. 1 vyd. Praha : Eurolex Bohemia s.r.o., 2004. s. 22. ISBN 80-86432-82-3.

2.1.1 Dědičnost

Dědičnost je jedním z mnoha faktorů, které mají vliv na delikventní chování. Genetická dispozice je odpovědná např. za sníženou sebekontrolu či hyperaktivitu, avšak tyto vlohy samy o sobě nevedou k vytvoření kriminální party, která vykrade např. obchod. Tato genetická vloha zvyšuje pravděpodobnost, že na delikventní chování mají vliv i další činitelé, bez nichž by se kriminální chování neuskutečnilo, a snižuje respektive zvyšuje hranici pro působení vlivů prostředí.³⁴

Již v devatenáctém století byly zjišťovány biologické determinanty delikventního chování, kdy byly zjišťovány charakteristické znaky pro rodilé zločince (např. tvary ušních boltců – Lombrozo), nebo degenerativní stigmata ve tvarech lebky (Hooton). Systematické studium dědičnosti delikvence začalo až počátkem 20. Století, a to genealogickým zkoumáním amerických rodin (Goddard), kde byl zjištěn vliv dědičných faktorů na delikventní chování (vrozená slabomyslnost).³⁵

Novějšími studii norských vědců Dalgaard a Kringlena, kteří se zabývali studiem jednovaječných i dvojevaječných dvojčat narozených v určitém desetiletí, přičemž porovnávali stupeň jejich kriminálního chování, bylo zjištěno, že:

- shoda v kriminálním chování je dvakrát až třikrát větší mezi jednovaječnými dvojčaty než mezi dvojevaječnými dvojčaty,
- čím mírnější je rozlišení stupně závažnosti kriminality, tím menší je rozdíl mezi jednovaječnými a dvojevaječnými dvojčaty,
- čím podobněji byla dvojčata vychovávána, tím menší je rozdíl mezi jednovaječnými a dvojevaječnými dvojčaty v kriminálním chování,
- jednovaječná dvojčata jsou všeobecně častěji zavírána do vězení než dvojevaječná dvojčata anebo lidé, kteří nejsou z dvojčat.³⁶

Další metodou studia kriminálního chování jsou adopční studie, jimiž se zabýval Mednick, který se opíral celkem o 14427 adoptivních dětí, jejich biologických a náhradních rodin. V rodinách, kde nebyl biologický ani adoptivní otec usvědčen z trestné činnosti, bylo procento dokázané kriminality nižší než u rodin, kde rodiče byli trestně stíháni. Procento kriminality vzrostlo ještě více u rodin, kde byli trestně stíháni jak biologický rodič,

---

³⁴ MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. 2. vyd. Praha : Portál, 2003. s. 23. ISBN 80-7178-771-X.

³⁵ ZOUBKOVÁ, I., NIKL, J., ČERNÍKOVÁ, V. *Kriminalita mládeže*. 1 vyd. Praha : Policejní akademie České republiky, 2001. s. 33. ISBN 80-7251-070-3.

³⁶ MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. 2. vyd. Praha : Portál, 2003. s. 24-25. ISBN 80-7178-771-X.

tak náhradní rodič. Tyto biologické dispozice, které se dědí, tak vypovídají o tom, že mají obecnou povahu a souvisí se schopností dítěte přizpůsobovat se rodinným a společenským pravidlům.³⁷

Závěrem lze tedy říci, že dědičnost poskytuje určitý potenciál, který se rozvíjí jedním z několika možných směrů v závislosti na konkrétním vlivu prostředí, tzn., že dědičnost klade hranice, ale teprve prostředí stanoví, do jaké míry se v nich tento potenciál rozvine.³⁸

2.1.2 Poruchy chování

Poruchou chování se rozumí všechny nápadné odchylky v chování osob od dané společenské normy. Lze je také charakterizovat jako poruchy chování jedince vymykající se od určité věkové a sociokulturní skupiny.³⁹ Těmito odchylkami se označují nežádoucí projevy chování různého stupně, které se začínají neposlušností v rodině, vzdorovitostí, lhaním, záškoláctvím, kázeňskými přestupky a později přechází v delikventní jednání.

Závažnou překážkou je neschopnost navázat a udržet přijatelné sociální vztahy, což je způsobeno nedostatkem empatie, egoismu a neschopnosti sebeovládání. Za porušení norem nepocítují vinu, jejich svědomí není dostatečně vyvinuto. Děti a dospívající jsou nadměrně koncentrováni na sebe a uspokojování vlastních potřeb. Nechápují, že je nutné přizpůsobit se určité normě pro uchování dobrých vztahů a pořádku.⁴⁰

Často jsou tyto projevy chování deskripcí jednotlivých ontogenetických období.⁴¹ Jednotlivé poruchy lze dělit dle stupně závažnosti, převládající složky osobnosti a z hlediska věku. Specifickou skupinou jsou jedinci s lehkou mozkovou dysfunkcí. Jedná se o jedince, kteří jsou oslabeni funkcí centrální mozkové soustavy, ke kterému mohlo dojít již v těhotenství, při porodu, nebo časně po porodu. Projevují se zejména neschopností udržet pozornost, bdělost a koncentraci.

Dělení poruch chování dle stupně závažnosti:

- *disociální chování* – jedná se o nespolečenské chování s nepřiměřenými reakcemi, které lze změnit běžnými výchovnými prostředky (neposlušnost, vzdorovitost, lži, apod.),

---

³⁷ MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. 2. vyd. Praha : Portál, 2003. s. 24-25. ISBN 80-7178-771-X.

³⁸ KOUDELKOVÁ, A. *Psychologické otázky delikvence*. 1 vyd. Praha : Victoria Publishing, 1995. s. 41-42. ISBN 80-7187-022-6.

³⁹ KLÍMA, P. *Základy etopedie*. 1. vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1978. s. 35.

⁴⁰ VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 3 vyd. Praha : Portál, 2004. s. 780. ISBN 80-7178-802-3.

⁴¹ SCHELLEOVÁ, I, a kol. *Právní postavení mladistvých*. 1 vyd. Praha : Eurolex Bohemia s.r.o., 2004. s. 22. ISBN 80-86432-82-3.

- *asociální chování* – jedná se o chování vymykající se společenské normě, projevující se absencí sociálního citění. Výrazně se odlišuje od věkového sociálního průměru, avšak nedochází k porušování právních předpisů (útěky, záškoláctví, alkoholismus, apod.). Náprava vyžaduje speciálně pedagogickou péči.
- *antisociální chování* – jedná se o veškeré protiprávní chování a vědomé porušování chráněných společenských norem (krádeže, zabití, apod.). Náprava probíhá formou ústavní péče, nebo vězení.⁴²

Dělení poruch dle převládající složky osobnosti:

- *osoby s neurotickými poruchami* – jedná se o jedince se zkratovitými reakcemi s menším sebeovládáním a zvýšeným napětím,
- *osoby psychopatické* – jedná se o osoby s neadekvátním chováním a nepřizpůsobivostí vůči svému okolí. Neumí navázat společenské kontakty, řeší problémy agresí a má sklony k delikventnímu jednání.
- *osoby sociálně nepřizpůsobivé* – jedná se o jedince se sociálně patologickým jednáním, u kterých je možnost nápravy a resocializace, protože jejich chování nemá trvalý charakter. Mohou to být alkoholici, narkomani, osoby žijící na ulici, či osoby propuštěné z výkonu trestu.
- *osoby se sníženými rozumovými schopnostmi* – jedná se o osoby lehce ovlivnitelné, preferující konzumní způsob života, žijící pouze přítomností, bez objektivního náhledu na své jednání a jeho důsledky. V důsledku toho bývají často pachatelé, ale také oběťmi trestných činů.⁴³

Dělení poruch chování dle věkové struktury:

- *6-15 let* – závadová činnost dětí nazývaná dětskou delikvencí, neboli nekriminalitou,
- *15-18 let* - kriminalita mladistvých neboli juvenilní delikvence,
- *18 – a více let* - kriminalita dospělých, kterou páchají jedinci starší 18 let.⁴⁴

Děti a dospívající s poruchami chování mívají špatné vztahy s rodiči i dalšími členy rodiny, bývají často odmítány a jejich projevy jsou pro většinu nepřijatelné. Ve vztahu k jiným lidem nebývají ohleduplní, převažuje lhostejnost, hrubost a práva jiných osob chápou

⁴² KLÍMA, P. *Základy etopedie*. 1. vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1978. s 41.

⁴³ VOCILKA, M. *Vybrané statě z etopedie*. 1. vyd. Most : Regionální středisko výchovy a vzdělávání, 1997.

⁴⁴ SCHELLEOVÁ, I, a kol. *Právní postavení mladistvých*. 1 vyd. Praha : Eurolex Bohemia s.r.o., 2004. s. 27. ISBN 80-86432-82-3.

jako nepodstatná. Z nejrůznějších důvodů se u nich nevytváří standardní citová vazba spojená s diferenciací chování.⁴⁵

Mezi poruchy chování také řadíme syndrom hyperaktivity, kterým rozumíme velké kolísání nepozornosti a trvalý neklid, který se dále projevuje častými změnami nálad, impulzivitou svého chování a nápadnou neobratností. Děti jsou charakterizovány jako neposedné a neustále mluvící. Vyskytují se poruchy čtení, psaní, zadržávání, děti mají častější poruchy chování, mají snížené sebehodnocení, v kolektivu jsou méně oblíbené a v dospělosti mají větší potíže v adaptaci na společenské prostředí. Syndrom hyperaktivity bývá často spojován s takovými znaky, jako je impulzivita, agresivita a záchvaty vzteku. Nová anglosaská a také nejnovější česká literatura označuje soubor těchto příznaků zkratkou ADHD.

Dlouhodobé studie těchto dětí ukazují, že tyto potíže nezmizí s dospíváním a několik desítek procent těchto dětí je v dospělosti klasifikováno lékaři jako anomální a psychopatické osobnosti. Nové studie udávají, že 16 až 30 % hyperaktivních mladistvých jedinců jsou přestupci zákona, kteří vykonávají trest, nebo jsou umístěni ve výchovném ústavu.⁴⁶

Z výše uvedené charakteristiky postižených mladistvých jedinců vyplývá, že jedinci postižení syndromem hyperaktivity se pro svoje chování těžce adaptují ve společnosti, nedosahují úspěchů a uznání, a jsou tak společností odsunuti do pozadí. Tito se pak snaží realizovat své projevy chování za hranicemi stanovených společenských norem, a dopouštějí se tak protiprávního a pro společnost nepřijatelného jednání.

2.1.3 Poruchy osobnosti

Etiologie poruch osobnosti představuje komplexní kombinaci mezi temperamentem a charakterem. Jedná se o multifaktoriální biologické determinanty a vlivy z okolního prostředí. Predispozice ke vzniku poruchy osobnosti je dána geneticky a může také souviset s prenatálním obdobím vývoje dítěte. Rodinné prostředí hraje významnou roli zejména v raném dětství, kdy dochází k formování postojů dítěte. Psychosociální vlivy – neúplnost rodiny, emočně vypjaté rodinné prostředí, příliš trestající a na druhé straně také nadměrně rozmazlující, mají výrazný vliv na rozvoj dispozice k poruše osobnosti.⁴⁷

---

⁴⁵ VÁGNEROVÁ, M. *Školní poradenská psychologie*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2005. s. 170. ISBN 80-246-1074-4.

⁴⁶ MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. 2. vyd. Praha : Portál, 2003. s. 27-29. ISBN 80-7178-771-X.

⁴⁷ PRAŠKO, J. a kol. *Poruchy osobnosti*. 1. vyd. Praha : Portál, 2003. s. 16. ISBN 80-7178-737-X.

Poruchou osobnosti se rozumí určitý, trvalý, těžko ovlivnitelný vzorec osobnostních rysů, které se odlišují od aktuální sociokulturní normy, jejichž součástí jsou zvláště odchylné osobnosti v oblasti citového prožívání, uvažování a chování. Důsledkem je narušení osobní pohody a sociální adaptace. V odborné literatuře je uvedeno, že nějakou poruchou osobnosti trpí 5 – 13 % populace, bez ohledu na pohlaví. Obecně lze poruchy osobnosti shrnout do těchto bodů:

- jedná se o trvalý stav,
- projevuje se hrubě rušivým chováním, které zvyšuje riziko nejrůznějších konfliktů,
- projevuje se sníženou tolerancí k zátěži,
- náhled na nepřiměřenost chování je nedostatečný,
- neschopnost poučit se ze zkušenosti.⁴⁸

Za významný rizikový faktor, který může ovlivnit další vývoj dětské osobnosti, je považována raná citová deprivace a působení rodiny. Léčba, respektive resocializace jedinců s poruchou osobnosti, bývá obtížná.⁴⁹

Z kategoriálního hlediska mezinárodní klasifikace nemocí 10. Revize (MKN – 10), která vychází především z popisů dlouhodobých rysů osobnosti, se poruchy osobnosti třídí do několika kategorií: paranoidní, schizoidní, asociální, emočně nestabilní, histriónská, anankastická, vyhybavá, závislá, narcistická, pasivně agresivní, porucha osobnosti po katastrofické zkušenosti, porucha osobnosti po psychiatrickém vyšetření.⁵⁰

Mezi poruchy osobnosti se řadí také vrozené osobní dispozice. Mezi tyto dispozice patří psychopatie, která je pojímána jako trvalá, vrozená osobnostní indispozice, projevující se od dětství nerovnováhou ve skladbě osobnostních vlastností, která staví člověka mimo normu. Mezi tyto dispozice se také řadí akcentované a anomální osobnosti. Nositelé této poruchy mají opakované konflikty v sociálním prostředí. Všechny tyto odchylky od normy jsou diagnostikovány u pachatelů trestné činnosti velmi často a je třeba je odlišit od mladistvých, jejichž změny v chování jsou vyvolané bouřlivěji probíhajícím dospíváním. Nepřátelské chování ale také může být reakcí na velmi nepříznivé podmínky, v nichž člověk vyrůstal, stejně tak to může být projevem vrozené dispozice a může být reakcí na nepříznivé prostředí, v němž se daný jedinec právě nachází.⁵¹

---

⁴⁸ VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 3. vyd. Praha : Portál, 2004. s. 513.

ISBN 80-7178-802-3.

⁴⁹ Tamtéž. s. 513.

⁵⁰ PRAŠKO, J. a kol. *Poruchy osobnosti*. 1. vyd. Praha : Portál, 2003. s. 17. ISBN 80-7178-737-X.

⁵¹ MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. 2. vyd. Praha : Portál, 2003. s. 31-32. ISBN 80-7178-771-X.

Psychopatické rysy trvají většinou od mládí a projevují se poruchami vztahů k okolnímu světu. Děti s disharmonickým vývojem osobnosti jsou charakterizovány především tím, že jejich reakce a chování jsou nepřiměřené určitým standardním životním situacím, jejich chování je podivínské, povahově zvláštní a velmi nepříjemné. Svou nevyrovnanou povahu dovedou často skrývat pod maskou vlídnosti a laskavosti.⁵² Další charakteristickou vlastností je neschopnost poučit se z předchozí zkušenosti, nepřítomnost prokazatelných pocitů viny, celková povrchnost v myšlení a úsudku. Jedinci postižení psychopatií jsou silně predisponováni provést delikventní čin v důsledku svých antisociálních postojů, nízké toleranční frustrace a nedostatečného zájmu o život druhých lidí.⁵³

2.1.4 Druh pohlaví

Dalším disponujícím faktorem je pohlaví jedince. Dle dostupných statistik se trestné činnosti dopouští mnohem častěji muži než ženy, bez ohledu na svou etnickou příslušnost, či druh trestné činnosti. Tento rozdíl je připisován vrozené vyšší agresivitě mužů, která je ovlivněna mužským pohlavním hormonem testosteronem. Dalším faktorem je odlišný způsob výchovy chlapců a dívek, kdy dívky jsou ve společnosti pod větší kontrolou ze strany rodičů. Tyto odlišnosti jsou však ovlivněny danou kulturou a společností, kdy příslušnost k pohlaví je pouze spouštěč příslušných sociálních vlivů.⁵⁴

Disociální chování u děvčat vyplývá především z depresí a úzkostí, kdežto u chlapců se jedná o agresivní a aktivní protispolečenské jednání. První příznaky behaviorálních problémů vznikají při nástupu na základní školu. Dominují ve věku 8 až 15 let.⁵⁵

Samotná příslušnost k mužskému pohlaví však neznamená zařazení jedince ke kriminálnímu světu. O mnoho větší význam má způsob sociální integrace a další rizikové faktory, které mohou na mužské pohlaví působit. Pohlaví představuje určitou predispozici, která dělá jedince náchylnějším k delikventním sklonům v důsledku přidělené sociální role a nedostatečné sociální kontroly.

Trestná činnost známých pachatelů dle statistiky od roku 2003 do roku 2007 stagnovala, přičemž trestná činnost žen byla mírně na vzestupu. Od roku 1993 se počet žen

---

⁵² KOHOUTEK, R., a kol. *Základy pedagogické psychologie*. 1. vyd. Brno : Cerm, 1996. s. 100. ISBN 80-85867-94-X.

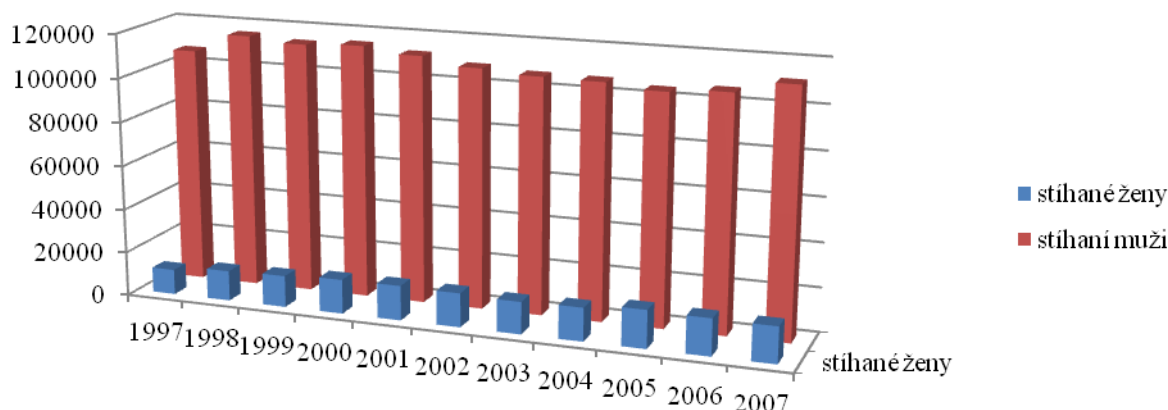
⁵³ KOUDELKOVÁ, A. *Psychologické otázky delikvence*. 1 vyd. Praha : Victoria Publishing, 1995. s. 92. ISBN 80-7187-022-6.

⁵⁴ Tamtéž. s. 33.

⁵⁵ LABATH, V. *Riziková mládež*, 1. vyd. Praha : Sociologické nakladatelství, 2001. s. 54. ISBN 80-85850-66-4.

páchajících trestnou činností téměř zdvojnásobil, a to z cca 9 tisíc na 16,5 tisíc (viz graf č. 1). Jejich podíl na kriminalitě vzrostl z 8 % na 13 %.⁵⁶

Graf č. 1 Statistika kriminality dle pohlaví

2.2 EXOGENNÍ FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ KRIMINALITU MLÁDEŽE

Exogenními faktory rozumíme činitele vnější povahy, přicházející z jeho vnějšího prostředí. Mezi exogenní faktory patří zejména působení rodiny, vliv školy a širšího prostředí, do kterého patří kamarádi, vrstevníci až po působení celé společnosti, včetně jejího politického uspořádání. V širším kontextu se zde zahrnuje také období prenatálního života dosud nenarozeného jedince.⁵⁷

2.2.1 Rodina

Rodina je základním prvkem ve společenství osob, který nacházíme v nějaké podobě v každé známé kultuře. V rámci rodiny se utvářejí základní charakteristiky našeho duševního života, již od narození ovlivňuje vývoj jedince a vytváří citové vazby. Slouží jako zprostředkující činitel mezi jedincem a společností, kdy jedinec získává určitou stupnici

⁵⁶ MAREŠOVÁ, A., et al. *Kriminalita v roce 2007*. 1. vyd. Praha : Institut pro kriminologii a sociální prevenci. 2009. s. 16. ISBN 978-80-7338-083-0.

⁵⁷ SCHELLEOVÁ, I, a kol. *Právní postavení mladistvých*. 1 vyd. Praha : Eurolex Bohemia s.r.o., 2004. s. 22. ISBN 80-86432-82-3.

hodnot, jejichž prostřednictvím se připravuje na společenský život. Rodina zajišťuje podmínky pro zrání a růst dítěte a připravuje jej na přijímání nových rolí a vzorců chování. V rodině jsou kladeny základy výchovy i mimo rodinu, a to zejména utvářením návyků, sebekontroly, učením, přijetím disciplinovaných forem jednání, očekáváním různých forem odměn a trestů apod.⁵⁸ Na základě výše uvedených faktorů hraje tedy klíčovou roli v procesu socializace.

Rodina je často charakterizovaná jako přirozená skupina, složená ze dvou dospělých jedinců opačného pohlaví a dětí, které zplodili. K takové definici je třeba uvést, že není vyčerpávající, neboť nezahrnuje další možné konstelace, jako je např. neúplná rodina, rodiny s adoptovanými dětmi, rozvedení rodiče vychovávající svoje dítě apod.⁵⁹

Rodiny mohou mít mnoho podob, a proto je lze rozdělit na:

- *nukleární rodina* – je složena z otce, matky a dětí,
- *širší rodina* – zahrnuje prarodiče, strýce, tety a další příbuzné,
- *úplná rodina* – má otce, matku a děti,
- *neúplná rodina* – v rodině chybí jeden z rodičů, otec nebo matka,
- *funkční rodina* – zajišťuje plnění všech funkcí,
- *dysfunkční rodina* – neplní částečně nebo plně základní funkce,
- *dezintegrovaná rodina* – projevuje se nežádoucími rozpory mezi rodiči a mezi rodiči a dětmi,
- *stabilní rodina* – vykazuje kladné nebo záporné vlastnosti po delší období,
- *nestabilní rodina* – projevuje se značnými výkyvy a proměnami v kladném i záporném významu.⁶⁰

Česká rodina prošla v posledních desetiletích určitým vývojem. Dříve byla vnímána vzhledem k politickým a ekonomickým poměrům jako hlavní oblast seberealizace. Dnešní rodina se nachází v jiné situaci. Tradiční kritéria přestávají platit, především uzavření manželského svazku není nutnou podmínkou rodinného života a naopak výrazně přibývá svazků, kde toto kritérium není splněno. V současné době je přibližně třetina dětí, které se rodí mimo legitimní manželství. I přesto má rodina nezastupitelnou úlohu v socializačním procesu, kdy stojí na počátku rozvoje osobnosti a v průběhu života ho významně ovlivňuje.⁶¹

---

⁵⁸ JEDLIČKA, R. a kol. *Děti a mládež v obtížných životních situacích*. 1. vyd. Praha : Themis, 2004. s. 38. ISBN 80-7312-038-0.

⁵⁹ LABATH, V. *Riziková mládež*, 1. vyd. Praha : Sociologické nakladatelství, 2001. s. 95. ISBN 80-85850-66-4.

⁶⁰ MALACH, J. *Teorie metodiky výchovy*, 1. vyd. Praha : Univerzita Jana Amose Komenského Praha s.r.o., 2007. s. 81. ISBN 978-80-86723-29-7.

⁶¹ KRAUS, B. *Základy sociální pedagogiky*. 1. vyd. Praha : Portál, 2008. s. 79 - 83. ISBN 978-807367-383-3.

Rodina je pak charakterizována jako systém z hlediska jejich funkcí:

- *biologicko - reprodukční funkce* – zajišťuje plození potomstva, podstata této funkce se nemění, ale v současném trendu výrazně ubývá početných rodin a naopak dítě je vnímáno jako překážka v profesním růstu, v rodinách s nižšími příjmy je potom dítě bráno také jako přepych,
- *pečovatelská* – dochází k zajišťování biologických, hygienických a zdravotních potřeb,
- *sociálně - ekonomická funkce* – rodina je vymezována jako výrobní jednotka, která se podílí na rozvoji ekonomického systému společnosti, poruchy ekonomické funkce se projevují zejména ztrátou zaměstnání, zvyšováním životních nákladů, což bývá důsledkem možného delikventního jednání,
- *socializační a výchovná* – zajišťuje výchovu dětí a jejich přípravu do praktického života, dochází k předávání kulturních hodnot, vzdělávání a formování životního stylu,
- *emocionální* – zde se jedná o nezastupitelnou a zásadní funkci předávání citového zázemí, lásky, bezpečí, jistoty, od 90. let však přibývá rodin rozvedených, zaneprázdněných, dezintegrovaných, které tuto funkci plní jen částečně, nebo ji neplní vůbec.⁶²

Většina lidí, pokud se hovoří o rodině, si ji představuje jako tzv. úplnou neboli nukleární rodinu - otce, matku a jejich děti. Opak je však pravdou, odhaduje se, že pouze třetina rodin v naší populaci tvoří úplnou neboli nukleární rodinu. Zbytek, tedy většinu, tvoří lidé žijící sami nebo s dítětem a bez partnera.⁶³ Obecně lze uvést, že asociální, nebo antisociální projevy mladého člověka mají souvislost s poruchami rodinného prostředí. Tvoří se zde základy závadové činnosti. Rodina má rozhodující vliv na dospívajícího a má schopnost usměrňovat, odstraňovat, či ovlivňovat vývoj vrozených sklonů.⁶⁴

Nestabilní rodinné zázemí vytváří rizikové předpoklady ke kriminální dráze dítěte. Role matky a otce je v těchto případech socializace nezastupitelná. Charakter rodinného zázemí je velmi ovlivněn připraveností na výchovné poslání. Rodiče pozdějšího delikventa vstupují do manželství po velmi krátké známosti, kdy nejsou vytvořeny dostatečně pevné vazby a nemají ještě vyjasněnu novou sociální roli. Dochází k nechtěnému početí dítěte, které pak často po porodu vyrůstá v neklidném prostředí. Mnohé rodiny se brzy rozpadají, a děti tak vyrůstají v neúplné rodině. Absence jednoho z rodičů je pak spojována s nepřiměřeným

---

⁶² MALACH, J. *Teorie metodiky výchovy*, 1. vyd. Praha : Univerzita Jana Amose Komenského Praha s.r.o., 2007. s. 81. ISBN 978-80-86723-29-7.

⁶³ MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 3 vyd. Praha : Sociologické nakladatelství, 2003. s. 84. ISBN 80-86429-19-9.

⁶⁴ JEDLIČKA, R. *Analýza a prevence sociálně patologických jevů mládeže*. Praha : Karolinum, 1998. s. 105. ISBN 80-7184-555-8.

sociálním vývojem dítěte a lze říci také s kriminální kariérou mladého delikventa.⁶⁵ V takovýchto rodinách chybí nejčastěji otec, chlapec tak postrádá vzor, se kterým by se mohl identifikovat, a děvčeti chybí model mužského chování a druhá rodinná opora a autorita.⁶⁶

Dalším významným faktorem je výchova dítěte. Nepřiměřené výchovné působení nebo dokonce zavržení dítěte bývá základním stavebním kamenem kriminálního chování. Děti z takových rodin se potýkají s pocity psychické deprivace, které vznikají následkem dlouhodobého neuspokojování citových potřeb. Rodiče se jim většinou dostatečně nevěnují, nesledují jejich náplň a trávení volného času a jejich případná výchovná opatření většinou přicházejí pozdě, anebo bývají neadekvátní (tělesné tresty, striktní zákazy apod.). Následně takové děti při řešení různých životních situacích selhávají a v důsledku toho se obracejí k alkoholu, drogám, ale i k závažně patologickým formám chování.⁶⁷ Mnoho studií ukazuje, že děti rodičů, kteří na ně od útlého věku nedohlíží, je jim jedno kde, jak a s kým tráví volný čas, nechají je tzv. vyrůstat na ulici, se prezentují častějším delikventním chováním.⁶⁸

Dalším zdrojem delikventního jednání je tzv. hyperprotektce. Jedná se o nadměrnou péči, kdy dítě zpravidla ztrácí schopnost řešit životní situace, je egoistické, ustrašené, nejisté, chybí mu empatie a vede jej k tzv. rebelskému až paranoidnímu postoji k životu.⁶⁹ Děti, které nejsou dostatečně uspokojovány, nebo které naopak dostávají od rodičů vše, mívají vážné problémy v komunikaci se svým sociálním prostředím. V období dospívání se těžce orientují v sociálních situacích, nedomýšlejí důsledky svého chování, jejich prožívání bývá často spojené s prázdnotou, beznadějí a nudou. Snaha o únik z tohoto světa však pro ně mívá nepříznivé důsledky, a to především ve formě, že začnou páchat trestnou činnost, užívat drogy nebo volí jinou formu sebedestruktivního chování.⁷⁰

Kriminalita dětí je spojena se sociálně patologickými jevy, které se nacházejí v jeho orientační rodině. Jedná se o alkoholismus, toxikomanii, prostituční nebo promiskuitní jednání rodičů, či sourozenců a dalších osob blízkého sociálního okolí. Děti nemají často

---

⁶⁵ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. *Kriminologie*. 2. vyd. Praha : Aspi Publishing, 2004. s. 392. ISBN 80-7357-026-2.

⁶⁶ MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. 2. vyd. Praha : Portál, 2003. s. 44. ISBN 80-7178-771-X.

⁶⁷ FISCHER, S., ŠKODA, J. *Sociální patologie*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, a.s., 2009. s. 144. ISBN 978-80-247-2781-3.

⁶⁸ BLATNÍKOVÁ, Š., NETÍK, K. *Predikce vývoje pachatele*. Praha : Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2008. str. 27. ISBN 978-80-7338-075-5. ISBN 978-80-7338-075-5.

⁶⁹ MÜHLPACHR, P. *Sociopatologie pro sociální pracovníky*. Brno : MSD s.r.o., 2008. s. 150. ISBN 978-80-7392-069-2.

⁷⁰ JEDLIČKA, R. *Analýza a prevence sociálně patologických jevů mládeže*. Praha : Karolinum, 1998. s. 322. ISBN 80-7184-555-8.

zajištěny základní životní potřeby, nedostatek jídla, ošacení, nemají svou vlastní postel, místo pro psaní úkolů, svoje soukromí apod.

Zvláštní kapitolou jsou děti, které vyrůstají v náhradních domovech a rodinné prostředí nikdy nepoznaly. Takové děti mají oslabenou schopnost navazovat vztahy a smysl pro svobodnou realitu. Jejich delikventní chování je často projevem naivity a vrstevnického vidění světa.⁷¹

Způsob řešení konfliktů v rodině je dalším důležitým faktorem ovlivňujícím delikvenci mládeže. Děti vyrůstající v rodinách, kde dochází k velmi vypjatým situacím, hlasitým a emočním diskuzím, agresivnímu chování ze strany rodičů a jejich vzájemnému obviňování, mají daleko větší sklon ke kriminálnímu chování než děti vyrůstající v klidném prostředí.⁷²

Rodiny mladých pachatelů jsou často charakterizovány celkovou nízkou vzdělaností. Spousta rodičů nemá dokončené vzdělání, nebo jen základní, což jim umožňuje pracovat v nekvalifikovaných pracovních profesích. Spousta takových rodičů však zaměstnání nehledá, je nezaměstnaná a pobírá dávky státní sociální podpory. Tento fakt ovlivňuje životní způsob dětí vyrůstajících v takových rodinách, neboť se snižuje jejich ekonomická úroveň a stoupá pravděpodobnost k majetkové trestné činnosti.⁷³

Na konferenci Perspektivy 2011, kterého se účastnila celá řada odborníků dlouhodobě se zabývajících tématem delikvence mládeže, bylo uvedeno, že rodina je významným faktorem, který delikvenci pomáhá, ale je také obětí, kdy její podíl na rozvoji delikventního chování u mladistvého je nižší. Odborníci se zde shodli, že je důležité se zaměřit nejen na budování vztahu, ale také na držení pevných hranic v rodině.⁷⁴

Další příčinou kriminality dětí a mládeže je syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte (syndrom CAN – Child Abuse and Neglect), kterým rozumíme poškození tělesného, duševního a společenského stavu a vývoje dítěte, vznikající z důvodu jakéhokoli nenáhodného jednání rodičů, nebo jiné dospělé osoby, které je ve společnosti vnímáno nepřijatelně. V odborné literatuře se hovoří o souboru negativních důsledků špatného, či zlého zacházení s dítětem. Predispozicí pro takové chování je aktivní ubližování a nedostatek péče o dítě. Projevuje se to zejména necitlivým a bezohledným přístupem

---

⁷¹ MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. 2. vyd. Praha : Portál, 2003. s. 44. ISBN 80-7178-771-X.

⁷² Tamtéž, str. 48.

⁷³ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. *Kriminologie*. 2. vyd. Praha : Aspi Publishing, 2004. s. 472. ISBN 80-7357-026-2.

⁷⁴ RATOLEST BRNO [online]. 2011 [cit. 2011-09-16]. *Perspektivy práce s delikventní mládeží*. Dostupné z WWW: <<http://www.ratolest.cz/konference.php>>.

ze strany rodičů, eventuelně dalších členů rodiny, kteří využívají děti k uspokojování vlastních potřeb. Takové chování je třeba vnímat jako zneužití fyzické síly, či psychické nadřazenosti a moci dospělého nad komplexně závislým a podřízeným dítětem.⁷⁵

Formami týrání mohou být projevy fyzického, psychického, sexuálního násilí a zanedbávání dítěte. Fyzické týrání se projevuje zejména nepřiměřeným násilím, jehož důsledkem jsou častá tělesná poranění, trvalé poškození a zahrnuje taktéž tělesné trestání dítěte jako převažující prostředek výchovy. Psychické týrání má negativní dopad na citový vývoj dítěte, jeho chování, sebehodnocení, či negativní dopad na rozvoj osobních mezilidských vztahů. Nejčastěji se jedná o nadávky, ponižování, zesměšňování, výhrůžky, odmítání dítěte, permanentní srovnávání s úspěšnějším sourozencem a nepřiměřené požadavky na domácí povinnosti. Sexuálním zneužíváním se rozumí nepřiměřené vystavení dítěte sexuálnímu kontaktu, či chování. Jedná se zejména o obnažování před dítětem, sledování pornografických filmů v přítomnosti dítěte a samotné osahávání či líbání dítěte na intimních místech, včetně znásilnění. Zanedbávání dítěte má vliv na vývoj dítěte v oblasti tělesné i duševní. K hlavním formám patří zanedbávání výchovy a vzdělávání, neuspokojování fyzických potřeb, nedostatek jídla, oděvů, neuspokojování emocionálních potřeb apod. Takové zjevné poruchy rodinné atmosféry mohou nesprávně ovlivnit a nasměrovat vývoj osobnosti. Jestliže se dítěti nedostává potřebných rodinných vlivů, může být narušena jejich emocionalita a naopak se zpevňují nepříznivé vzorce chování. Rodina, v níž je narušena příznivá atmosféra, místo aby dítě připoutala, se pak stává zdrojem vzniku rozvoje různých psychických problémů následných sociálně patologických jevů.⁷⁶

Závěrem lze uvést, že k problematickému psychosociálnímu vývoji dítěte dochází v nejen rodinách kriminálků, alkoholiků a rodin nemajících zájem pracovat, ale také v těch, ve kterých kde chybí láska, klid, pocit jistoty, bezpečí a všude tam, kde výchovu provází nedůsledné a nezdravé znaky, nabízející dítěti vše, na co si vzpomene. Klíčovým činitelem pro zdravý vývoj dítěte je kvalita vztahu matky a dítěte, později mezi dítětem a otcem a dalších členů rodiny.⁷⁷

---

⁷⁵ VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 3 vyd. Praha : Portál, 2004. s. 593. ISBN 80-7178-802-3.

⁷⁶ FISCHER, S., ŠKODA, J. *Sociální patologie*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, a.s., 2009. s.152. ISBN 978-80-247-2781-3.

⁷⁷ JEDLIČKA, R. *Analýza a prevence sociálně patologických jevů mládeže*. Praha : Karolinum, 1998. s. 322. ISBN 80-7184-555-8.

2.2.2 Vliv školy

Kriminalita mládeže je jev, kdy se propojují faktory spojené s nezaměstnaností, nemajetností, s nedostatečným vzděláním, nízkou motivací k práci. Lze usuzovat, že příčinné souvislosti sociálního selhání mohou oprávněně začínat jak u rodiny, tak ve vzdělávacím zařízení, tedy ve škole.⁷⁸ Odlišnost v socializaci jedince je v tom, že zatímco rodina vytváří základy osobnosti dítěte, škola jej začleňuje do širšího sociálního rámce. Škola je náročnější a obecně stresující prostředí, které klade na dítě povinnosti a zároveň se zde jedinec učí přijímat autoritu a získává zkušenosti s vrstevníky.⁷⁹

Významnou osobou, která konkuruje autoritě rodičů a později také autoritě vrstevníků ve škole, je osoba učitele. Učitel by měl s dětmi komunikovat tak, aby posiloval vzájemný vztah a podporoval vstřícnou, kooperativní atmosféru ve třídě. Děti si záhy ve třídě vytváří svoji subkulturu a vytváří se skupinky dle společných zájmů a činností. V některých případech mohou už tyto podskupinky být zárodkem asociálních projevů chování. Tomuto napomáhá neangažovanost učitele či zřetelné zvýhodňování, nebo naopak zatracování některých žáků ve třídě. Učitelův nezájem či agresivita mohou být zárodkem pro šikanu ve třídě. Takového jednání se dopouštějí především žáci s horším prospěchem, s větší agresivitou a s vlastní subkulturou napojenou na potencionálně asociální vlivy (herny, zdroje alkoholu, drog, kriminální party apod.).⁸⁰

Další příčinou poruch může být nedostatečné zapojení dítěte do kolektivu, a to z důvodu chronické nemoci nebo různých tělesných chorob a psychických postižení. Dítě vyhledává samotu, straní se vrstevníkům a vyhledává mladší či méně nadané spolužáky. Pokud nezasáhne pedagog, dětský kolektiv takové dítě postaví do odlišného postavení a tento jedinec si potom hledá jiné cesty, aby se uplatnil. Podobným příkladem mohou být jedináčci, kteří se snaží u vrstevníků získat oblibu dary, kdy berou doma peníze, kradou, lžou, anebo se snaží upozornit na sebe a vyniknout před spolužáky tím, že berou drogy, pijí alkohol a dopouštějí se dalších podobných patologických jevů.⁸¹

Jedním z nejzávažnějších problémů základního a středního školství je záškoláctví. Lze ho charakterizovat jako úmyslné zameškávání vyučování, kdy se jedná o absenci ve škole

---

⁷⁸ MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. 2. vyd. Praha : Portál, 2003. s. 68. ISBN 80-7178-771-X.

⁷⁹ MŮHLPACHR, P. *Sociopatologie pro sociální pracovníky*. Brno: MSD s.r.o., 2008. s. 140. ISBN 978-80-7392-069-2.

⁸⁰ MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. 2. vyd. Praha : Portál, 2003. s. 75-76. ISBN 80-7178-771-X.

⁸¹ ZOUBKOVÁ, I. *Kontrola Kriminality mládeže*. Dobrá Voda u Pelhřimova : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2002. s. 37. ISBN 80-86473-08-2.

bez řádného omluvení a bez vědomí rodičů.⁸² Můžeme ho také vymezit jako komplex obranného jednání žáka, jenž se snaží vyhnout nepříjemnosti, která je dána konfrontací s úspěšnějšími spolužáky, požadavky učitele na práci anebo negativní reakcí rodičů na špatnou známku. Opakované záškoláctví však bývá signálem poruchy socializačního vývoje, kdy k tomuto dochází zejména u dysfunkčních rodin.⁸³ K tomuto je třeba uvést, že takové záškoláctví bývá často spojeno s delikvencí, která se projevuje krádežemi přímo ve škole v šatnách, chodbách apod. Jistou měrou na to má vliv i současný fakt, že do školy si děti nosí peníze, drahé předměty, jako jsou např. mobilní telefony, hudební přehrávače apod.

Specifickým porušením forem jednání ve škole je agresivní chování spojené se šikanou. Takové jednání je možno najít u vyšších školních ročníků, v prostředí relativně uzavřené skupiny. Za šikanování považujeme opakovanou systematickou agresi vůči slabšímu jedinci nebo skupině žáků. Setkat se můžeme jak s násilím fyzickým a psychickým, tak i verbálním. Šikanování se často pojí i s jinými projevy poruch chování, a je třeba jej proto považovat za významný problém současného školství.⁸⁴

2.2.3 Vliv vrstevnických skupin

Vrstevnické skupiny představují přirozenou formu života dětí a mládeže charakterizované věkovou i názorovou blízkostí. Jedná se zpravidla o neformální skupiny, jejichž kořeny začínají v průběhu školní docházky. Vrstevnické skupiny mládeže se od dětských výrazně liší tím, že se postupně vymaňují z pout rodičovské péče, jejich přímé kontroly a demonstrují svoji touhu po samostatnosti a dospělosti.⁸⁵ Vrstevnické skupiny nejsou jen neproblémovým zázemím, ale také skupinou, ve které se nacházejí děti a mládež bez rodičovského zájmu, bez pravidel, ohrožované despotickým chováním rodičů apod.⁸⁶ U jedinců z asociálních rodin je taková skupina náhražkou, která umožňuje zapomenat

---

⁸² MARTÍNEK, Z. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 2009. s. 97-98. ISBN 978-80-247-2310-5.

⁸³ VÁGNEROVÁ, M. *Školní poradenská psychologie*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2005. s. 163. ISBN 80-246-1074-4.

⁸⁴ MÜHLPACHR, P. *Sociopatologie pro sociální pracovníky*. Brno : MSD s.r.o., 2008. s. 143. ISBN 978-80-7392-069-2.

⁸⁵ KRAUS, B. *Základy sociální pedagogiky*. 1. vyd. Praha : Portál, 2008. s. 89. ISBN 978-80-7367-383-3.

⁸⁶ MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. 2. vyd. Praha : Portál, 2003. s. 83. ISBN 80-7178-771-X.

na samotu, frustraci a nudu. Důsledkem takové situace je poté odpor a pohrdání autoritami, sociálními hodnotami a odsuzování nespravedlivého dospělého světa.⁸⁷

V období dospívání je vliv vrstevnické skupiny o mnoho větší. Tím, že se jedinec stane členem určité skupiny, dostává se mu podpory ze stran kamarádů, zvyšuje se mu sebevědomí, jistota, ztotožňuje se se skupinou a na ostatních vrstevnících mu často imponují negativní vlastnosti, jako je nedostatek soucitu, ohledu, využívání fyzické síly, sebeprosazování za každou cenu a požitky z materiálních hodnot. Vrstevnická parta, která je určitým způsobem hierarchizovaná a má svoje pravidla, může být primárním zdrojem rozvoje problematického chování, které následně může přerůst v delikventní chování.⁸⁸ Takovým příkladem jsou hnutí skinheads, punk, anarchisté a další případné sekty s extremistickým podtextem. Příslušníci těchto skupin otevřeně vyjadřují své sympatie k fašismu, odporu proti rómské skupině obyvatel a odporu vůči všemu autoritativnímu. Tyto skupiny se také hlásí k legalizaci drog. Ze sociálně patologického hlediska je velmi závažné, že se k těmto skupinám přidávají již stoupenci pod hranicí 15 let.⁸⁹

*„Některé party jsou ke své kriminální činnosti přivedeny tím, že tráví čas v hernách a na diskotékách a záhy se jim na tento způsob života přestane dostávat prostředků. Začnou si je opatřovat drobnými krádežemi, jež pak přerůstají v organizované, plánované akce s napojením na překupníky. U nás je tento typ delikventních part patrně nejčastějším typem delikventní skupiny.“*⁹⁰

Obecně však lze konstatovat, že ohrožený mladý jedinec, který nemá zvnitřněné pozitivní normy společnosti, pohybující se ve společnosti blízké kriminalitě, je při páchání sociálně patologické činnosti významně pod vlivem silné skupiny, kdy takové jednání vnímá jako příkaz k provedení daného skutku. Dochází tak často ke kriminogenní situaci, kdy pachatel se dopustí určitého jednání, kterého by se sám jinak ani nedopustil.⁹¹

2.2.4 Vliv volnočasových aktivit

Na kriminalitu mládeže má také velmi nepříznivý vliv volný čas dětí a mládeže. Ve volném čase by měl mladý člověk rozvíjet různé stránky osobnosti, probouzet sebevědomí

---

⁸⁷ ČÍRTKOVÁ, L. *Policejní psychologie*. 2. vyd. Praha : Portál, 2004. s. 152. ISBN 80-7178-931-3.

⁸⁸ VÁGNEROVÁ, M. *Školní poradenská psychologie*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2005. s. 197. ISBN 80-246-1074-4.

⁸⁹ KRAUS, B., *Základy sociální pedagogiky*. 1. vyd. Praha : Portál, 2008. s. 91. ISBN 978-80-7367-383-3.

⁹⁰ MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. 2. vyd. Praha : Portál, 2003. s. 83. ISBN 80-7178-771-X.

⁹¹ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. *Kriminologie*. 3. vyd. Praha : Aspi Publishing, 2008. s. 476. ISBN 978-80-7357-377-5.

a upevňovat zdravý styl života. Avšak slabou orientací v možnostech trávení volného času a jeho účelném využívání se posiluje jejich izolace od volnočasových aktivit. Vzniklé mezery v nabízených příležitostech trávení volného času se projevují nežádoucím jednáním dospělých vůči dětem, ale také mladých lidí vůči vrstevníkům a dospělým.⁹²

Významný vliv na volný čas dětí a mládeže má rodina. U každé rodiny je nějaký vzor jak trávit volný čas. Právě společně trávené chvíle rodičů s dětmi jsou prvním příznakem, jak děti budou s volným časem nakládat v pozdějších letech. Ne každý rodič přihlásí dítě do nějakého zájmového kroužku a ty děti, které nemají žádné povinnosti, kroužky ani záliby, se často nudí a shromažďují se do nejrůznějších skupin. Takové skupiny si však často zpestřují svůj volný čas nekalou činností. K těmto skupinám se neřadí jen děti ze sociálně slabých rodin, ale také děti z rodin, jejichž rodiče z důvodu své pracovní zaneprázdněnosti nemají na své děti čas.

Trestnou činností, které se děti a mládež ve volném čase dopouštějí nejčastěji, je majetková kriminalita. Jedná se především o pouliční krádeže, jako je např. vloupání do motorových vozidel, krádeže jízdních kol, krádeže z přízemních pater balkónů, kdy odhalení takové trestné činnosti nese menší riziko a především je pro takovou skupinu pachatelů nejdostupnější. Nejčastějším důvodem pro páchaní této trestné činnosti je získat peníze pro své koníčky a potřeby.⁹³ Mezi takové záliby lze zařadit alkohol, cigarety, drogy apod., jsou však jedinci, kteří si za to pořizují životní potřeby, jako je jídlo, ošacení nebo drobná elektronika, např. mobilní telefon, hudební přehrávač apod. V takovém případě se jedná o nezletilce a mladistvé z narušených rodin, kde se jim těchto potřeb nedostává.

Dalším nešvarem, který číhá na děti a mládež ve volném čase, je gamblerství. Podle studií ESPAD, která zkoumala návykové chování šestnáctiletých, bylo zjištěno, že jednou až dvakrát do měsíce hraje na výherních automatech 3,5 procenta chlapců a jedno procento dívek. Celkem za rok však mělo osobní zkušenost 16,5 procenta chlapců a přibližně 6,5 procent dívek. Pokud dojde k závislosti na hracích automatech, patologičtí hráči se potom ve snaze splatit dluhy dostávají do ekonomických problémů a dopouštějí se delikventního jednání ve formě zpronevěry, majetkové a občas i násilné kriminality.⁹⁴

---

⁹² HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. 1 vyd. Praha : Portál, 2004. s. 45. ISBN 80-7178-927-5.

⁹³ METROPOL PRAHA [online]. 2008, červen/2008, [cit. 2011-09-27]. *Kriminalita mládeže aneb Víte, co dělají vaše děti ve volném čase?* Dostupný z WWW:

<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/aktualit/regiony/praha/2000/krim_ml.html>.

⁹⁴ NICM [online]. 2009, 1, [cit. 2011-09-27]. *Každý stý český kluk hraje denně na automatech*. Dostupný z WWW: <<http://www.icm.cz/psychiatr-kazdy-sty-cesky-kluk-hraje-denne-na-automatech>>.

2.2.5 Vliv masových médií

Dalším významným vlivem na kriminalitu mládeže mají masmédiá. Dnešní svět je obestřen nejnovější elektronikou, počítači, internetem, televizí, satelity, bulvárními deníky apod. Nejvíce času však děti a mládež stráví u televize a její sledování má stále vzrůstající trend. Pro mládež jsou v televizi nejpřitažlivější televizní pořady, jako jsou filmy, seriály a hudební pořady. Ve filmových scénách se však v televizi často střetáváme s násilím, agresivitou, sexuálními scénami, které jsou pro děti a mladistvé špatným příkladem, ohrožujícím jejich psychický, morální a sociální vývoj.⁹⁵ Děti mnohdy nedokážou rozpoznat fikci od skutečné reality a vnímají různé protiprávní chování v televizi jako dobrodružství, či hrdinství.

V dnešní době moderní technologie se stávají běžnou součástí našeho života počítače a internet. Evidentním rizikem pro děti jsou počítačové hry, kterým mladí lidé doslova podléhají. Závislost na hrách, zejména s prvkem násilí, může přerůst v závislost na patologickém hráčství. Dalším významným prvkem kriminality je virtuální svět internetu. Internet poskytuje prostředí bez zábrán a subjektivní pocit anonymity. Je to prostor, kde může docházet ke klamným, nevhodným a také nebezpečným informacím. Na internetu lze najít spoustu erotických stránek, poskytujících prostituci. Vzhledem k tomu, že pro každého jsou dostupné stránky s pornografickou tematikou, jsme v poslední době svědky nárůstu dětské pornografie.⁹⁶ V poslední době na internetu stoupá nárůst kriminality také v podobě porušování autorských práv, podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod, stalking, kyberšikana apod. Pojem kyberšikana je poměrně nový pojem, kdy se jedná o zneužití informačních technologií, formou rozesílání urážlivých a obtěžujících zpráv se záměrem někoho vyvést z rovnováhy.

Závěrem lze uvést, že média jsou produktem, ale také obrazem dané společnosti, které reagují na aktuální domácí, společenskou a politickou kulturní scénu. Média nabízejí dvě odlišné interpretace. Masová média jsou pro jedny prostředkem socializace a pro druhé, zejména pro mladé lidi, reálnou hrozbou procesu hodnotného zrání, kdy u nich posilují agresivní chování a oslabují citlivost k násilnému jednání.⁹⁷

---

⁹⁵ MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. 2. vyd. Praha : Portál, 2003. s. 100. ISBN 80-7178-771-X.

⁹⁶ ČASOPIS PRO TECHNICKOU A INFORMAČNÍ VÝCHOVU: *Nelátkové závislosti u žiaků základných a stredných škôl*. [online]. 2009 [cit. 2011-10-29]. ISSN 1803-537X. Dostupné z: http://www.jtie.upol.cz/clanky_2_2009/emmerova.pdf.

⁹⁷ SEKOT, A. *Sociologické problémy společnosti*. 1. vyd. Brno : Rašínova vysoká škola s.r.o., 2008. s. 56. ISBN 978-80-87001-11-0.

3 RIZIKOVÉ FAKTORY V MIKROREGIONU ZLATOHORSKO

Mikroregion Zlatohorsko se nachází v okrese Jeseník, v severním výběžku Moravy, v příhraniční oblasti s Polskou republikou. Jedná se o svazek obcí, který vznikl v roce 2001 a v současné době má šest členských obcí. Jedná se o obce Zlaté Hory, Mikulovice, Písečná, Supíkovice, Hradec – Nová Ves a Velké Kunětice. Svůj název převzal po největší obci v mikroregionu - Zlaté Hory. Podle statistických údajů k 1. 1. 2010 měl tento region 9574 obyvatel. Jeho největší obec, Zlaté Hory, měla k tomuto datu 4176 obyvatel. Obec Zlaté Hory tvoří přirozené centrum tohoto regionu, jedná se o významné poutní místo a turisticky atraktivní lokalitu. Rozloha mikroregionu je 15122 ha. K obci Zlaté Hory patří přidružené části Horní Údolí, Dolní Údolí, Ondřejovice a Rejvíz.⁹⁸

Mikroregion se nachází v chladné krajinné oblasti, která se vyznačuje vysokými hodnotami přírodních složek, a celé území je součástí Chráněné krajinné oblasti Jeseníky. Značně zde převažuje nezemědělská půda a povrch území je dán především hornatostí a zalesněností celého území. Využití potenciálu rozvoje daného regionu je také limitováno okrajovostí regionu, nízkou hustotou osídlení a špatnou dopravní obslužností.⁹⁹

3.1 Nezaměstnanost

V uvedeném regionu se převážně jedná o oblast, která byla zaměřena na těžbu rud. Na přelomu století postupně docházelo k uzavírání této těžby a velká většina pracujících přišla o práci. Následně došlo také k uzavření textilního závodu a v ostatních menších firmách docházelo k redukování počtu pracujících lidí, což má za následek vysokou nezaměstnanost v tomto regionu. Také ekonomická krize z roku 2009 se projevila v hromadném propouštění více než 200 zaměstnanců a v redukci výroby v největší výrobní společnosti ve Zlatých Horách, firmě Českoslezská výrobní, a.s. Míra nezaměstnanosti na konci roku 2011 zde byla 16%. Nezaměstnanost v okrese Jeseník je nejvyšší v České republice, a to 21% (viz graf č. 2).¹⁰⁰

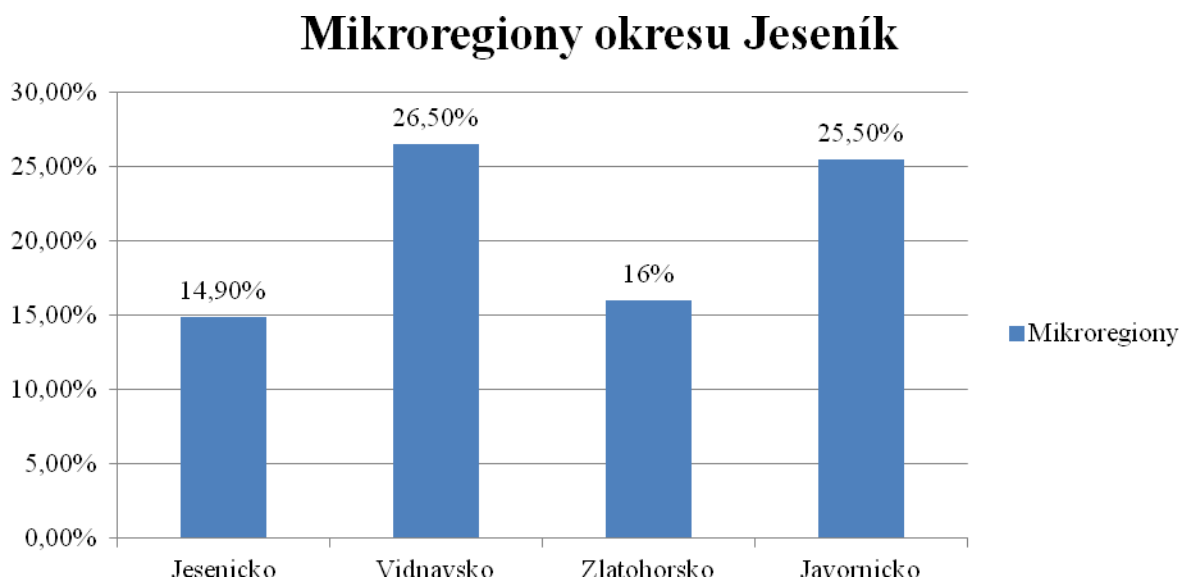
⁹⁸ MIKROREGION ZLATOHORSKO. *Oficiální internetové stránky*. [online]. 2011 [cit. 2011-10-16]. Dostupné z <http://www.zlatohorsko.cz/>.

⁹⁹ Tamtéž.

¹⁰⁰ ÚŘAD PRÁCE ČR [online]. 2011 [cit. 2011-10-18]. *Zpráva o situaci na trhu práce*. Dostupné z WWW: <<http://portal.mpsv.cz/upcr/kp/olk/kop/jesenik/statistiky/rocnizpravy>>.

Graf č. 2: Míra nezaměstnanosti v jednotlivých regionech v okrese Jeseník k 31. 12. 2010.

„Na Jesenícku se kumulují negativní vlivy, které trh práce výrazně ovlivňují. Ekonomika je kvůli poloze výrazně slabší než jinde v republice a situace se nezlepšuje. Také kvůli nízké vzdělanosti lidí zde téměř nevznikají nová místa trvalejšího charakteru,“ uvedl Zdeněk Vrtný z Úřadu práce Jeseník.¹⁰¹

Špatná ekonomická situace rodin v tomto regionu tak může přispívat k rozvoji delikvence a sociality. Ekonomický status rodiny má významný podíl na životní úrovni a s tím souvisejících potřebách zabezpečení dítěte.¹⁰² Nezaměstnanost rodičů zasahuje nepříznivě do života dětí vznikajícím napětím, úzkostí a jejich častějším trestáním. V kolektivu s vrstevníky, kterým se nemohou vlivem nedostatku peněz např. materiálně vyrovnat a sdílet tak s nimi zážitky, může pak dojít k narušení vztahů.¹⁰³ U starších dětí tak dochází k závadovému jednání ve formě drobných krádeží, jejichž důvodem může být splnit si sny, kterých se jim doma nedostává, nebo se vyrovnat svým vrstevníkům či kamarádům.

¹⁰¹ I DNES.CZ/OLOMOUCKÝ KRAJ [online]. 2011, [cit. 2011-09-30]. *Na Jesenícku je bez práce každý pátý člověk, ve třech obcích každý třetí*. Dostupný z WWW: <http://olomouc.idnes.cz/na-jesenicku-je-bez-prace-kazdy-paty-clovek-ve-trech-obcich-kazdy-treti-1eh-/Olomouc-zpravy.aspx?c=A110307_1544323_olomouc-zpravy_stk>.

¹⁰² VEČERKA, K. et al. *Sociálně patologické jevy u dětí: závěrečná zpráva z výzkumu*. Praha : Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2000. s. 101. ISBN 80-86008-74-6.

¹⁰³ VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 3 vyd. Praha : Portál, 2004. s. 746. ISBN 80-7178-802-3.

3.2 Pracovní příležitosti v regionu

Vysoká nezaměstnanost v regionu vychází z nízkého počtu volných pracovních míst, dle výroční zprávy Úřadu práce v Jeseníku je na jedno volné pracovní místo 63,4 uchazečů, a řadí tak tento region na druhé místo v České republice.¹⁰⁴

Najít si práci v tomto regionu je dlouhodobě obtížné. Mladí lidé, kteří vystudují, často odcházejí za prací do větších měst. Odchod ekonomicky aktivních obyvatel se stává trendem posledních let. Jednou z možností je tvorba nových pracovních míst. Na úřadu práce je aktuálně 75 volných pracovních míst, což je nedostačující vzhledem k poptávce.¹⁰⁵ Jedna z možností je také podnikání. V tomto regionu kvůli charakteristickému pracovnímu trhu však chtějí být lidé raději zaměstnání a podnikání se bojí. V současné době ekonomické krize lidé více šetří, a tak z jakéhokoli podnikatelského záměru mají patřičné obavy.¹⁰⁶ Po celkovém součtu nepříznivých vlivů, včetně nedostatečné dopravní obslužnosti, zasahující do zdejšího trhu práce, nelze ani předpokládat nějaké razantní zlepšení této situace.¹⁰⁷

S ekonomickým statutem rodiny a získáním zaměstnání úzce souvisí vzdělanost rodičů. Absence potřebné kvalifikace, nebo nevyhovující vzdělání brání úspěšnému zařazení na trh práce a možnosti získat tak potřebné zaměstnání. Nízká vzdělanostní úroveň je měřítkem vysokého procenta rodin mladých pachatelů. Spousta rodičů má pouze základní vzdělání a jejich děti často absolvují vzdělání ve zvláštních školách. To, že rodiče nemají práci, nebo ji ani nehledají, výrazně ovlivňuje způsob života jejich dětí a jejich hodnotovou orientaci.¹⁰⁸

3.3 Finanční a majetková situace rodiny

Jedním z dalších vlivů na kriminalitu mládeže je kvalita bydlení, která představuje jeden z nejvíce negativních projevů sociálního vyloučení. Kvalita bydlení se dá

¹⁰⁴ ÚŘAD PRÁCE ČR [online]. 2011 [cit. 2011-10-18]. *Zpráva o situaci na trhu práce*. Dostupné z WWW: <<http://portal.mpsv.cz/upcr/kp/olk/kop/jesenik/statistiky/rocnizpravy>>.

¹⁰⁵ V JESENÍKÁCH [online]. 08. 02. 2011, 1, [cit. 2011-09-30]. *Rekordní míra nezaměstnanosti na Jesenícku*. Dostupný z WWW: <<http://www.v-jesenikach.cz/zpravy/k1301-jesenicko-udalosti/7943-rekordni-mira-nezamestnanosti-na-jesenicku.html>>.

¹⁰⁶ I DNES.CZ/FINANCE [online]. 2011, [cit. 2011-09-30]. *O příspěvek na podnikání je minimální zájem. Lidé raději shání práci*. Dostupný z WWW: <http://finance.idnes.cz/o-prispevek-na-podnikani-je-minimalni-zajem-lide-radeji-shani-praci-10y-/p_dane.aspx?c=A110315_1548951_p_dane_sov>.

¹⁰⁷ ÚŘAD PRÁCE ČR [online]. 2011 [cit. 2011-10-18]. *Zpráva o situaci na trhu práce*. Dostupné z WWW: <<http://portal.mpsv.cz/upcr/kp/olk/kop/jesenik/statistiky/rocnizpravy>>.

¹⁰⁸ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. *Kriminologie*. 3. vyd. Praha : Aspi Publishing, 2008. s. 472. ISBN 978-80-7357-377-5.

charakterizovat např. málo kvalitními domy či byty, které jsou nedostatečně vybavené, hygienicky nevyhovující nebo prostorově vyloučené. Příčinou takového bydlení je většinou nedostatek finančních prostředků, způsobený tím, že rodiče jsou nezaměstnaní, rodina je početná a závislá na sociálních dávkách. Bydlení tak představuje výrazný sociální problém, který se projevuje v neplacení nájemného, poškozování zařízení bytu nebo zvýšené agresivitě vůči okolí.

Výše zmíněné rodiny žijí ve stísněných podmínkách, byty jsou přelidněné a jsou zdrojem častějších konfliktů mezi členy v rodině. Dochází k tzv. teritoriální agresi, která se projevuje nárůstem násilných trestných činů. Existují však také rodiny, které nouzí netrpí. Takováto zlatá mládež vyrůstá v podmínkách ekonomického nadbytku. Má často pocit nadřazenosti, nedotknutelnosti, nudí se a hledají nějaké vzrušení. U takovýchto jedinců může dojít následně k závislosti na návykových látkách, dostávají se do konfliktů se zákonem, dopouštějí se trestné činnosti nebo jiných sociálně patologických jevů.¹⁰⁹

Vzhledem k tomu, že na Zlatohorsku je velmi málo pracovních příležitostí, způsobuje to rodinám finanční problémy. Problémy však nevznikají jen těm, kteří jsou závislí na sociálních dávkách, ale také těm, jejichž příjem je na hranici životního minima. Dalším faktorem je určitá sezónnost prací na Jesenicku a trvalé zapojení do pracovního procesu. Tento problém zasahuje do rodinných vztahů, přichází stres, rozpad rodin, nadměrné požívání alkoholu, cigaret apod. Jejich nepříznivou finanční situaci v rodině to však jen prohlubuje, rodiny dávají přednost alkoholu před důležitými životními potřebami, a dostávají se tak na okraj společnosti. Vznikají určité skupiny osob, které se dostávají do sociální izolace, a řešení této situace přechází v patologické chování.

---

¹⁰⁹ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. *Kriminologie*. 3. vyd. Praha : Aspi Publishing, 2008. s. 472. ISBN 978-80-7357-377-5.

4 EMPIRICKÁ ČÁST

V praktické části této bakalářské práce je proveden průzkum, který je pojat jako sonda do povědomí dětí a mládeže ve Zlatých Horách, jak oni sami vnímají příčiny dětské kriminality.

4.1 Cíl průzkumu

Cílem empirické části je analyzovat názory žáků II. stupně Základní školy ve Zlatých Horách na příčiny kriminality dětí a mládeže v regionu Zlatohorsko.

V daném průzkumu se zaměřujeme na názory žáků základní školy, kde spatřují hlavní příčiny kriminality dětí a mládeže, zda jim rodiče věnují dostatek volného času a snažili jsme se také zjistit, zda sociální podmínky jednotlivých rodin mají vliv na páčání dětské kriminality.

Průzkumné otázky:

1. Domnívají se žáci II. stupně ZŠ ve Zlatých Horách, že hlavní příčinou kriminality dětí a mládeže je rodina?
2. Domnívají se žáci II. stupně ZŠ ve Zlatých Horách, že rodiče jim věnují dostatek pozornosti, péče a času?
3. Domnívají se žáci II. stupně ZŠ ve Zlatých Horách, že páčání kriminality dětmi a mládeží je problémem špatné finanční a sociální situace rodiny?

4.2 Charakteristika cílové skupiny

Za respondenty byli zvoleni žáci II. stupně Základní školy ve Zlatých Horách, a to zejména z důvodu zjištění jejich pohledu na zdejší kriminalitu dětí a mládeže. Jedná se o výběrový soubor, který nám ukáže pohled podobné věkové skupiny na různorodé příčiny, jak je vnímají samotní respondenti. Možná tento vzorek není tolik obvyklý ke zjištění názorů, avšak z pohledu této práce se bude jednat o dětské až adolescentní názory neovlivněné jejich rodiči. Vzhledem k tomu, že v tomto věku se stále rozšiřuje okruh potencionálních nositelů nebezpečí v páčání trestné činnosti, může tento průzkum na tuto skupinu osob také působit i preventivně, a to zejména tím, že se dotkne těch, kteří již měli zkušenost s trestnou činností,

ale také těch, kteří jsou tzv. na hraně a samotná úvaha nad příčinami kriminality je může strhnout na tu správnou stranu.

Jedná se o základní školu v regionu Zlatohorsko, která je umístěna v samotném městě Zlaté Hory. Druhý stupeň výše uvedené školy tvoří žáci 6. až 9. třídy. Na II. stupni studuje celkem 125 žáků, avšak v průběhu dotazníkového šetření bylo 18 žáků nemocných a průzkumu se tedy celkem zúčastnilo 107 respondentů. Rozvržení žáků v jednotlivých ročnících je téměř rovnoměrné, a to i přesto, že žáci 7. a 8. tříd jsou rozděleni do dvou paralelních tříd. Nejmenší počet žáků je v 8. Ročníku, a to zejména z toho důvodu, že zde v době realizace dotazníku chybělo více žáků pro nemoc. Z celkového počtu 107 dotázaných respondentů bylo 64 chlapců a menší skupinu tvořili dívky v počtu 43. Co se týká bydliště žáků, tak dle předpokladu 99 žáků pochází ze Zlatých Hor a 8 žáků přijíždí do základní školy z přilehlých obcí, přidružených k Městu Zlaté Hory a to z části Rejvíz, Horní Údolí, Dolní Údolí, Ondřejovice a Salisov. Není žádný žák, který by dojížděl do zdejší základní školy ze vzdálenější obce.

4.3 Popis užitých metod

K pedagogickému průzkumu byl zvolen kvantitativní průzkum formou standardizovaného dotazníkového šetření. Dotazník se celkem skládal z devíti uzavřených otázek, kde respondenti vybírali jednu odpověď z nabízených možností a z pěti polouzavřených otázek, kde si žáci vybrali buď nabízenou možnost, nebo doplnili jinou dle nich správnou odpověď. První tři otázky byly zaměřeny na zjištění základních údajů o respondentech. Otázky č. 5, 6, 7 a 14 byly zaměřeny na první průzkumnou otázku, která se týkala zjištění jejich názoru, zda hlavní příčinou kriminality je rodina. Otázky č. 8, 9 a 10 byly zaměřeny k druhé průzkumné otázce s vysvětlením, zda si žáci myslí, že jim jejich rodiče věnují dostatek péče, pozornosti a času. Poslední kategorii otázek tvořili otázky č. 11, 12 a 13, které byly zaměřeny na zjištění, zda se žáci domnívají, že páchaní kriminality dětí a mládeže je problémem špatné finanční a sociální situace.

Po absolvování dotazníkového šetření byly výsledky jednotlivých údajů nejdříve zkontrolovány a pomocí čárkovací metody následně roztříděny do tabulek, kdy jednotlivá čárka znamenala výsledek jednotlivé hodnoty. Výsledky byly poté pro větší přehlednost pomocí programu Excel zpracovány do tabulek a grafů. Závěrem byly zjištěné výsledky zkonzultovány s vedoucím Obvodního oddělení Policie České republiky ve Zlatých

Horách npor. Bc. Miroslavem Prchalem a také s vedoucí Odboru sociální péče v Jeseníku p. Kalinovou, pod který region Zlatohorsko spadá.

4.4 Popis vlastního průzkumu

Samotný dotazník byl realizován na základní škole ve Zlatých Horách v měsíci lednu 2012. Dotazníky byly zpracovány v písemné podobě a jejich vyplnění respondenty probíhalo po dohodě s ředitelkou školy Mgr. Pavlíkovou v třídnických hodinách jednotlivých tříd tak, aby byla co nejméně narušena samotná výuka. Vyplnění dotazníku byl přítomen examinátor a třídní učitel/ka. Examinátor v úvodu rozdál dětem dotazníky a předal žákům instrukce k vyplnění a především je ujistil o anonymitě tohoto dotazníku. Zároveň jim bylo sděleno, aby se v případě jakýchkoli nejasností s vyplněním zeptali přímo examinátora. Dotazy směrem k otázkám vneseny nebyly, žáci na závěr uvedli, že otázky byly uvedeny srozumitelně a jednotlivým otázkám i odpovědím porozuměli. Vyplnění dotazníku v jednotlivých třídách trvalo přibližně 10 až 15 min. Vzhledem k tomu, že examinátor byl přítomen vyplňování dotazníku a všichni respondenti vyplněný dotazník odevzdali, byla návratnost 100%.

4.5 Vlastní výsledky

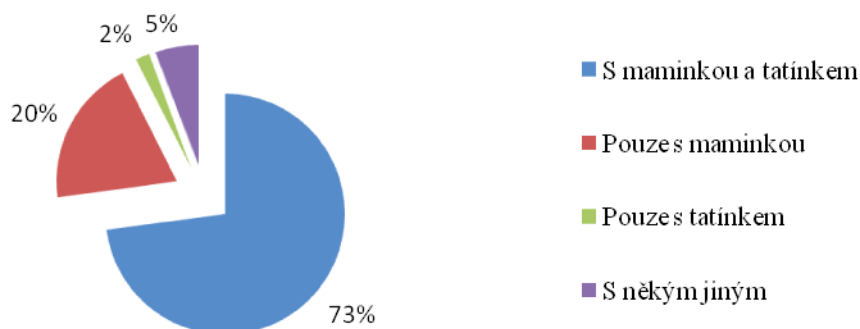
V této kapitole jsou prezentovány výsledky dotazníkového šetření, a to v pořadí dle otázek v dotazníku, začínající otázkou č. 4.

Otázka č. 4 V jaké rodině žiješ?

Tabulka č. 1 Rozdělení žáků dle toho, s kým žijí

S kým žáci žijí	Absolutní četnost	Relativní četnost vyjádřena v %
S maminkou a tatínkem	78	73%
Pouze s maminkou	21	20%
Pouze s tatínkem	2	2%
S někým jiným	6	6%
Celkem	107	100%

Graf č. 3 Rozdělení žáků dle toho, s kým žijí

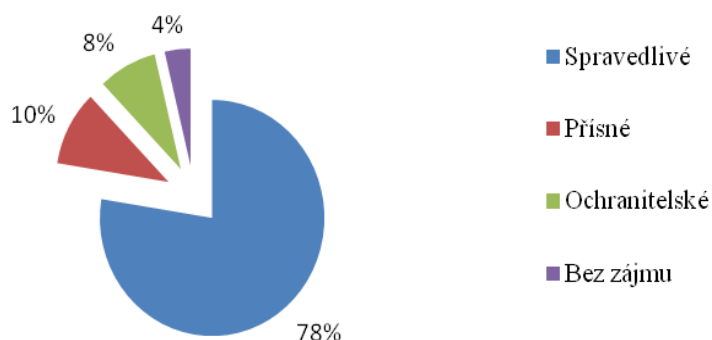
Celkově z grafu je tedy zřejmé, že téměř 27 % dětí vyrůstá v neúplné rodině. Z otázek nelze zjistit příčinu rozpadu rodiny, ale dá se usoudit, že v těchto rodinách je oslaben rodičovský dohled nad jejich výchovou, a lze tak předpokládat větší působení škodlivých vlivů na dosud ne zcela zformované názory dětí a mládeže, než je tomu u dětí pocházejících z úplné rodiny.

Otázka č. 5 Jak se domníváš, že se k tobě rodiče chovají?

Tabulka č. 2 Chování rodičů ke svým dětem

Chování rodičů ke svým dětem	Absolutní četnost	Relativní četnost vyjádřena v %
Spravedlivé	83	80%
Přísné	11	10%
Ochranitelské	9	8%
Bez zájmu	4	1%
Celkem	107	100%

Graf č. 4 Chování rodičů ke svým dětem

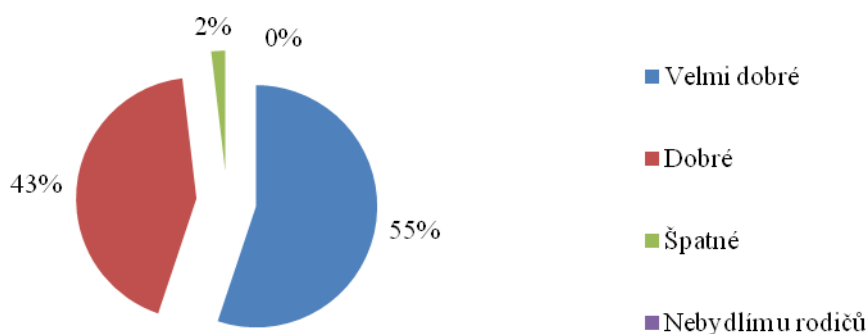
Různé studie ukazují, že tvrdá disciplína, nebo naopak příliš ochranné chování a zejména chladný až odmítavý postoj ze strany rodičů směrem k dětem, může znamenat, že v těchto rodinách se děti dopouštějí daleko častěji delikventního chování než děti, jejichž rodiče mají demokratický a spravedlivý přístup, neboť rodinné vazby jsou významným činitelem osobnostního vývoje jedince.

Otázka č. 6 Jaké si myslíš, že máš vztahy s rodiči?

Tabulka č. 3 Vztahy rodičů s dětmi

Vztahy rodičů s dětmi	Absolutní četnost	Relativní četnost vyjádřená v %
Velmi dobré	59	55%
Dobré	46	43%
Špatné	2	2%
Nebydlím u rodičů	0	0%
Celkem	107	100%

Graf č. 5 Vztahy rodičů s dětmi

Velmi dobrý vztah s rodiči, plný lásky, tolerance a porozumění, je velmi důležitý pro další psychický vývoj jedince. Tito žáci se projevují menší konfliktností a jsou bezproblémovější nežli žáci, kteří mají špatný vztah se svými rodiči, bojují o svou roli v rodině anebo se setkávají s absolutním nezájmem rodičů. Tento vzájemný vztah může však být ovlivněn současným vysokým tempem pracovního nasazení, nebo naopak stresem z tíživé finanční situace, který může být přenášen do vzájemných vztahů v rodině. Děti, které v otázce č. 4 odpověděly, že žijí s někým jiným než s rodiči, vnímají své současné zákonné zástupce za jejich rodiče, a nikdo z nich tedy neodpověděl, že nežije u rodičů.

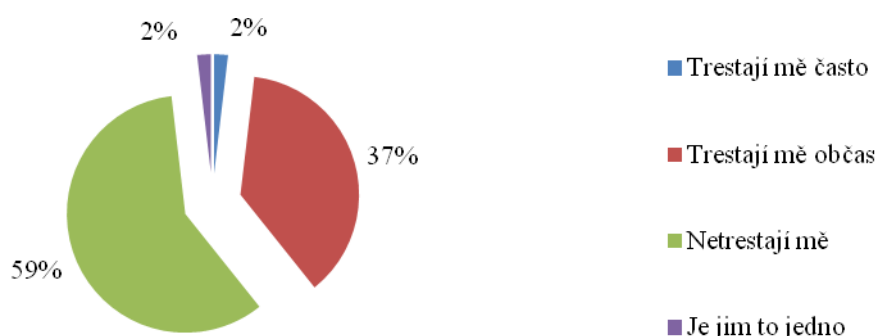

Otázka č. 7 Jak se k tobě chovají rodiče, když máš problémy s chováním ve škole nebo někde jinde?

Tabulka č. 4 Chování rodičů k dětem při řešení problémů

Chování rodičů k dětem při řešení problémů	Absolutní četnost	Relativní četnost vyjádřená v %
Trestají mě často	2	2%
Trestají mě občas	40	37%
Netrestají mě	63	59%
Je jim to jedno	2	2%
Celkem	107	100%

Graf č. 6 Chování rodičů k dětem při řešení problémů

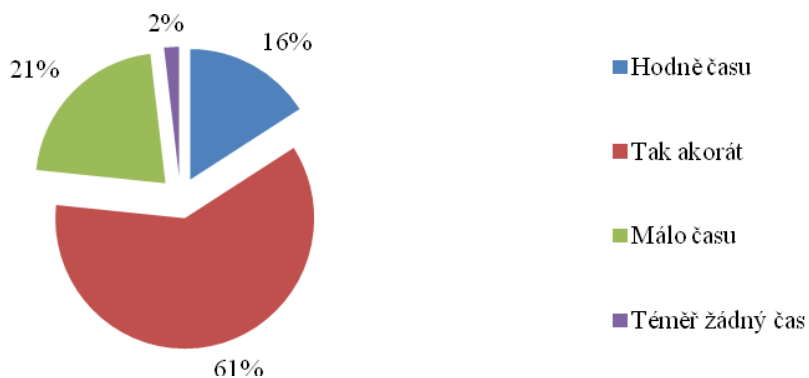
Způsoby řešení problémů v rodině mají nepochybně vliv na delikventní chování. Děti vyrůstající v konfliktním prostředí mají snahu uniknout z tohoto prostředí, snaží se na sebe upozornit a jejich chování se projevuje zejména větším sklonem k delikventnímu chování, nežli u dětí žijících v klidném prostředí.

Otázka č. 8 Kolik času trávíš společně s rodiči?

Tabulka č. 5 Čas dětí společně strávený s rodiči

Čas dětí společně strávený s rodiči	Absolutní četnost	Relativní četnost vyjádřená v %
Hodně času	17	16%
Tak akorát	65	60%
Málo času	23	21%
Téměř žádný čas	2	2%
Celkem	107	100%

Graf č. 7 Čas dětí společně strávený s rodiči

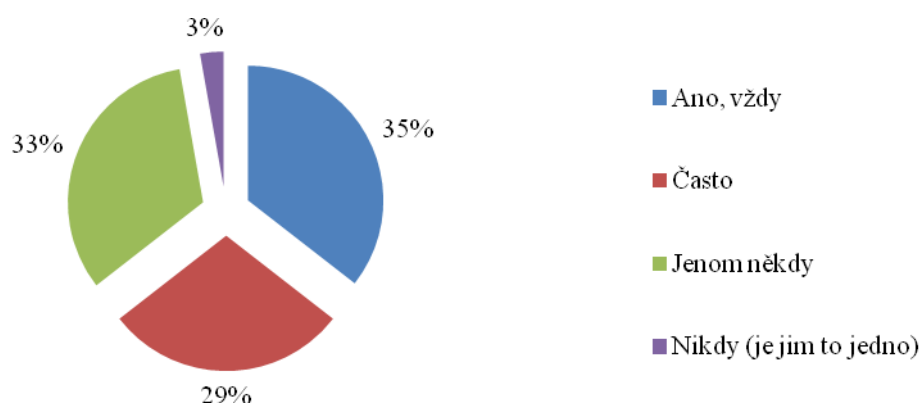
Názory dětí zde mohou být do jisté míry zkreslené, neboť ve zdejší regionu je velká nezaměstnanost a spousta rodičů musí vyjíždět za prací do větších aglomerací a domů se vrací po určitých cyklech. Veškeré využití volného času tak přechází většinou na matky, které kromě svého zaměstnání mají na starost ještě celou domácnost. Dle tohoto průzkumu se jedná o necelou čtvrtinu respondentů, kteří si myslí, že se jim rodiče dostatečně nevěnují, nebo že se jim nevěnují vůbec. U takovýchto dětí však lze předpokládat, že přijetí k vrstevnické skupině s delikventními sklony bude silnější, než u dětí, kterým se rodiče věnují.

Otázka č. 9 Zajímají se tvoji rodiče, s kým, kde a jak trávíš volný čas?

Tabulka č. 6 Zájem rodičů s kým, kde a jak děti tráví volný čas

Zájem rodičů s kým, kde a jak děti tráví volný čas	Absolutní četnost	Relativní četnost vyjádřená v %
Ano, vždy	38	35%
Často	31	29%
Jenom někdy	35	33%
Nikdy (je jim to jedno)	3	3%
Celkem	107	100%

Graf č. 8 Zájem rodičů s kým, kde a jak děti tráví volný čas

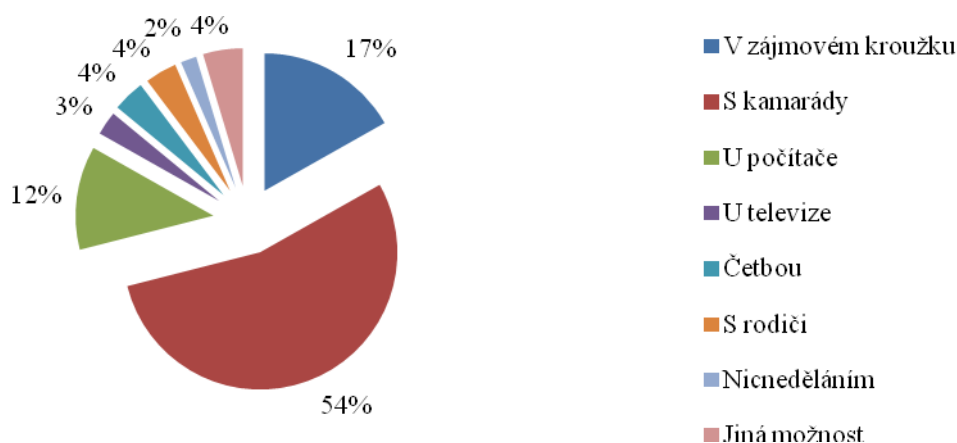
Názory velké skupiny žáků, kteří uvedli, že rodiče se o jejich volný čas zajímají jenom někdy, může být zkreslen tím, že rodiče jsou v zaměstnání do večerních hodin, anebo, jak je již výše uvedeno, jeden z rodičů je zaměstnán mimo Zlaté Hory a veškerá zátěž zůstává na druhém rodiči. Významné riziko však představuje nejmenší skupina žáků, kteří uvedli, že jejich rodičům je to jedno. Z různých longitudinálních studií bylo zjištěno, že právě takové děti se nejčastěji stávají přestupci zákona.

Otázka č. 10 Jak nejrady trávíš volný čas?

Tabulka č. 7 Jak děti nejrady tráví volný čas

Jak děti nejrady tráví volný čas	Absolutní četnost	Relativní četnost vyjádřená v %
V zájmovém kroužku	18	17%
S kamarády	58	54%
U počítače	13	12%
U televize	3	3%
Četbou	4	4%
S rodiči	4	4%
Nicneděláním	2	2%
Jiná možnost	5	5%
Celkem	107	100%

Graf č. 9 Jak děti nejraději tráví volný čas

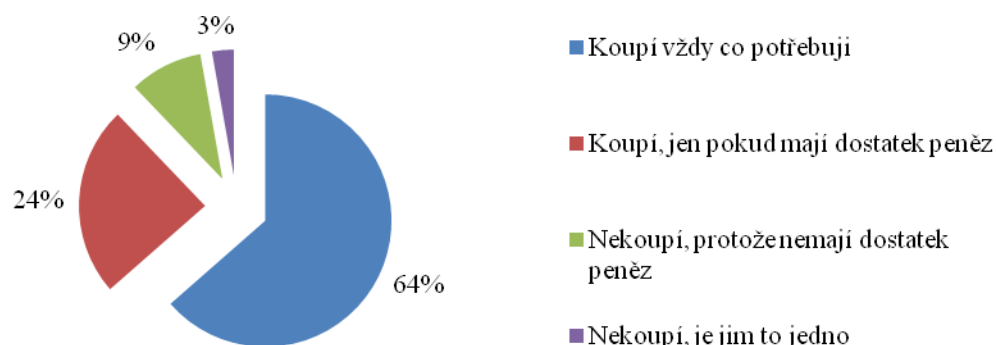
K výsledkům průzkumu u této otázky je třeba uvést, že respondenti jsou věková skupina mezi 11. až 16. rokem, což znamená období prepubescence a pubescence. Dochází k postupnému zpochybňování autority rodičů, vzdorovitému chování a hledání uplatnění ve skupině vrstevníků a kamarádů, které je v tomto období velmi častou náplní. Odpovídá to tedy výsledkům průzkumu, že se děti nejlépe cítí mezi svými kamarády, avšak hrozí zde vysoká pravděpodobnost, že se dítě může dostat do rizikového prostředí. Zajímavý je výsledek možnosti trávení volného času u počítače. Počítače jsou fenoménem poslední doby a za zmínku stojí názor žáka, který uvedl, že je rád s kamarády, ale nejraději na sociální síti facebook. Ne všichni však mají vzhledem k sociální situaci ve Zlatých Horách možnost mít doma počítač a tomu také odpovídá 12 % respondentů, kteří se k tomuto koníčku přihlásili. V nabídce - jiná možnost - jeden respondent uvedl, že nejraději čas tráví u babičky, druhý nejraději chodí do lesa a čtyři respondenti nejraději tráví volný čas u koní.

Otázka č. 11 Pořizují ti rodiče věci, které potřebuješ? (oblečení, obuv, jídlo, které máš rád, apod.)

Tabulka č. 8 Pořizují rodiče dětem základní životní potřeby

Pořizují rodiče dětem základní životní potřeby	Absolutní četnost	Relativní četnost vyjádřená v %
Koupí vždy, co potřebuji	68	64%
Koupí, jen pokud mají dostatek peněz	26	24%
Nekoupí, protože nemají dostatek peněz	10	9%
Nekoupí, je jim to jedno	3	3%
Celkem	107	100%

Graf č. 10 Pořizují rodiče dětem základní životní potřeby

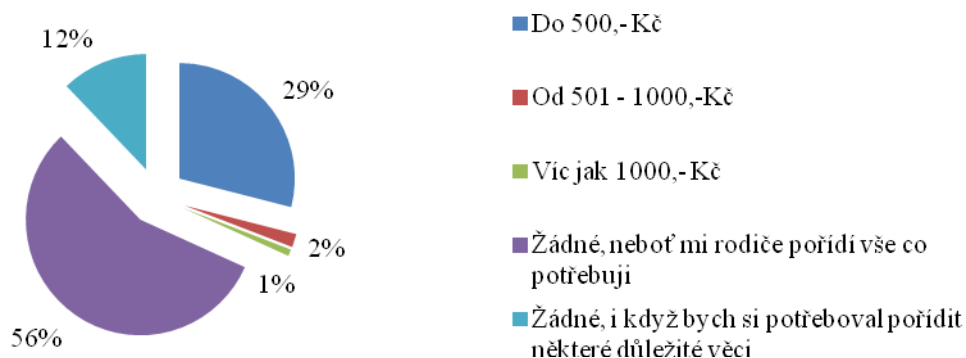
Z výše uvedených odpovědí se dá vypočítat finanční situace rodiny, která odpovídá vysoké nezaměstnanosti ve zdejší regionu. Téměř čtvrtina rodin se snaží vyjít dětem vstříc, pořídit jim nějaké důležité věci, nebo jim udělat radost, ale musí vycházet s domácím rozpočtem velmi opatrně. U těchto rodin, zde také hraje roli sezónnost prací, kdy rodič nemá stálé zaměstnání. Necelá desetina rodin dle odpovědí žáků však žije na hranici životního minima, neboť nemají dostatek finančních prostředků, a tyto rodiny bohužel nemůžou zlepšit životní úroveň svým dětem. Dalo by se říct, že rodiče buď nemají zaměstnání, žijí ze sociálních dávek, nebo naopak pracují za minimální mzdu. Nejzávažnější je však skupina dětí, kde rodiče neposkytují dětem základní životní potřeby, ačkoli těmto základní potřeby chybí. Zde se dá předpokládat, že rodiče těchto dětí dávají přednost alkoholu, návykovým látkám, žijí jen ze sociálních dávek v nevyhovujících podmínkách. Řešení takového problému často přechází v patologické chování nejen rodičů samotných, ale také dětí, které v takovém prostředí vyrůstají.

Otázka č. 12 Dostáváš od rodičů nějaké měsíční kapesné pro svoji potřebu?

Tabulka č. 9 Kapesné dětí

Kapesné dětí	Absolutní četnost	Relativní četnost vyjádřená v %
Do 500,- Kč	31	29%
Od 501 - 1000,-Kč	2	2%
Víc jak 1000,- Kč	1	1%
Žádné, neboť mi rodiče pořídí vše, co potřebuji	60	56%
Žádné, i když bych si potřeboval pořídit některé důležité věci	13	12%
Celkem	107	100%

Graf č. 11 Kapesné dětí

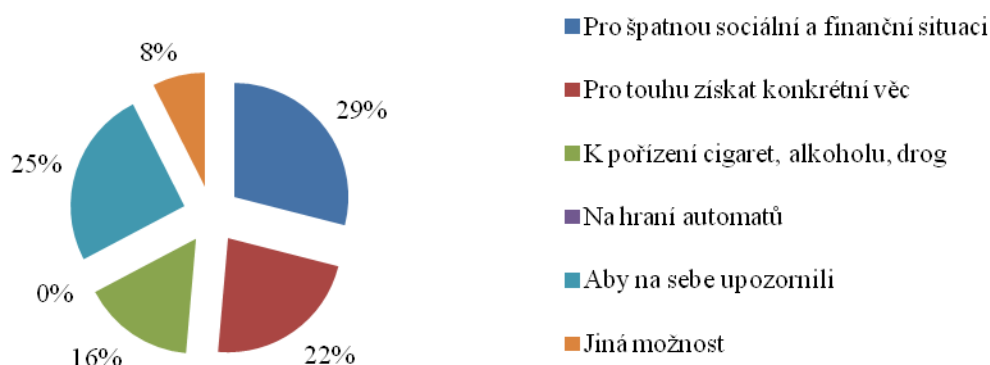
Výše zmíněná otázka souvisí s předchozí otázkou, kdy se examinátor snažil zjistit životní úroveň jednotlivých rodin. Výsledky tak odpovídají předchozí otázce, kdy lze konstatovat, že téměř čtvrtina žáků žije v rodinách na hranici životního minima. Dětem z jejich pohledu chybí lepší oblečení, obuv, konkrétní věci, které spatřují u jiných dětí (mobilní telefon, přehrávač, apod.), ale také např. možnost zajít si do restaurace na jídlo, které mají rádi, apod. Je třeba však brát v potaz, že se jedná o subjektivní názor, kde si pod tímto žáci mohou představovat také nežádoucí předměty jako je alkohol, cigarety a jiné návykové látky.

Otázka č. 13 Proč podle tebe páchají děti a mládež trestnou činností?

Tabulka č. 10 Motiv dětí, proč páchají trestnou činností

Motiv dětí, proč páchají trestnou činností	Absolutní četnost	Relativní četnost vyjádřená v %
Pro špatnou sociální a finanční situaci	31	29%
Pro touhu získat konkrétní věc	24	22%
K pořízení cigaret, alkoholu, drog	17	16%
Na hraní automatů	0	0%
Aby na sebe upozornili	27	25%
Jiná možnost	8	7%
Celkem	107	100%

Graf č. 12 Motiv dětí, proč páchají trestnou činností

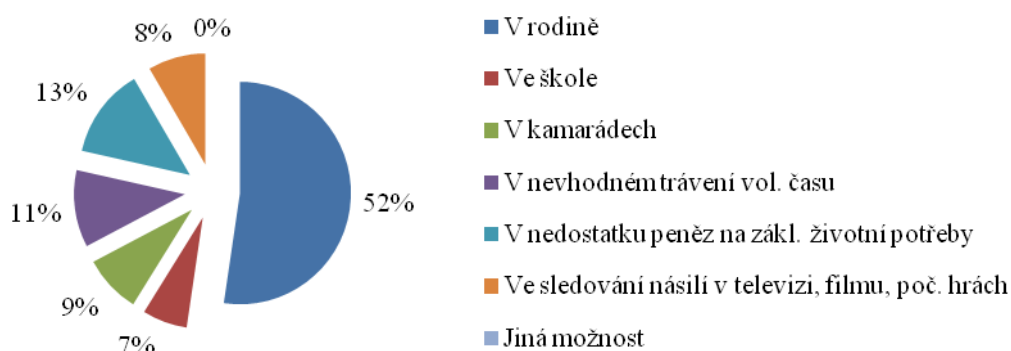
Z výše uvedených odpovědí nelze uvést jednoznačný názor dětí, v čem spatřují důvod patologického chování dětí a mládeže. U téměř třetiny respondentů převládá názor, že děti a mládež se kriminality dopouští pro špatnou a finanční situaci. Tento stav vychází zejména z vysoké nezaměstnanosti ve zdejší regionu a z prohlubujících se rozdílů mezi jednotlivými sociálními vrstvami. Dalším motivem této věkové kategorie je snaha dětí svým činem na sebe upozornit. Ať už jsou pravé příčiny ve špatné školní docházce, v dysfunkční rodině či ve svých kamarádech, jedná se o problém, kdy se tyto děti snaží svojí aktivitou vyrýt svou značku na podstavec jejich světa. Hledají únik z negativního prostředí, nebo naopak tímto činem chtějí ukázat sounáležitost s určitou skupinou. Téměř pětina respondentů spatřuje nejvýznamnější motiv v touze po nějaké konkrétní věci, což odpovídá statistickým údajům, že děti a mladiství se dopouštějí zejména majetkových skutků, tedy krádeží. Oproti tomu šestina žáků se domnívá, že hlavním motivem je zisk finančních prostředků k pořízení cigaret, alkoholu a drog. Znamená to tedy, že i tomuto regionu se nevyhýbá problematika neustále snižující se věkové hranice dětí, které užívají návykové látky. Někteří v dotazníku uvedli, že si myslí, že jednání dětí a mládeže je z frajeřiny, že si připadají důležitě, nebo že to činí pro zábavu. Jeden respondent uvedl, že příčinou takového jednání může být povinnost to dělat, neboť daný jedinec je obětí šikany. Žádný z respondentů nevedl, že by motivem bylo získat prostředky na hraní automatů, což je pozitivní, neboť i ve Zlatých Horách se nacházejí restaurace a herny, ve kterých jsou výherní automaty.

Otázka č. 14 Kde je podle tebe třeba nejvážnější příčina kriminality dětí a mládeže?

Tabulka č. 11 Příčina kriminality mládeže

Příčina kriminality mládeže	Absolutní četnost	Relativní četnost vyjádřená v %
V rodině	56	52%
Ve škole	7	7%
V kamarádech	9	8%
V nevhodném trávení volného času	12	11%
V nedostatku peněz na základní životní potřeby	14	13%
Ve sledování násilí v televizi, filmu, poč. hrách	9	8%
Jiná možnost	0	0
Celkem	107	100%

Graf č. 13 Příčina kriminality mládeže

Z daného průzkumu je zřejmé, že větší polovina respondentů se domnívá, že stěžejní problém kriminality dětí a mládeže je v rodině. Charakter rodinného zázemí má významný vliv na další socializaci jedince. Nejlepším výchovným prostředkem je harmonický soulad mezi dětmi a rodiči, pokud však děti vyrůstají v nepřátelském prostředí, přebírají negativní vzorce chování a v dalším životě je považují za běžné. Názor této věkové skupiny je o to silnější, že děti zdejší základní školy nejsou ještě dostatečně začleněny do společnosti, ale plně si uvědomují roli rodiny v jejím dalším působení. Děti svým názorem také vnímají vysokou nezaměstnanost v regionu, kdy určité procento rodin žije na hranici chudoby, a domnívají se tak, že příčina kriminality je v nedostatku finančních prostředků na základní životní potřeby. Zjištěné údaje také poukazují na velký vliv rodičů, kteří mají zájem co, kde a s kým jejich děti dělají, neboť téměř pětina žáků se domnívá, že se dopouští kriminality z důvodu špatné volby kamarádů a jejich společného trávení volného času. U sociálně

slabších rodin to může být zapříčiněno také tím, že ve Zlatých Horách chybí nestátní nezisková organizace typu Darmoděj, Čtyřlístek apod., kde by děti mohly najít nové kamarády a především pomoc při úspěšném začlenění do společnosti.

Odpovědi na průzkumné otázky:

1. Domnívají se žáci II. stupně ZŠ ve Zlatých Horách, že hlavní příčinou kriminality dětí a mládeže je rodina?

K odpovědi na tuto otázku bylo použito otázek č. 5, 6, 7 a 14 z dotazníku. Většina žáků pochází z úplné rodiny, výchova u většiny z nich probíhá demokratickým způsobem a mají dobré až velmi dobré vztahy se svými rodiči. Na otázku, v čem spatřují hlavní příčinu kriminality, odpovědělo 52% žáků základní školy, že hlavní příčinou kriminality je rodina, čímž se potvrdil předpoklad z teoretické části, kde rodinné klima tvoří stěžejní úlohu při socializaci dětí a mládeže.

2. Domnívají se žáci II. stupně ZŠ ve Zlatých Horách, že rodiče jim věnují dostatek pozornosti, péče a času?

K odpovědi na tuto otázku bylo použito otázek č. 8, 9 a 10 z dotazníku, kdy většina žáků uvedla, že s rodiči tráví spoustu času, nebo tolik, kolik se domnívají, že je potřeba. Nejraději tráví svůj volný čas mezi svými kamarády, avšak s tím, že 64% rodičů se vždy nebo téměř vždy zajímá s kým, jak a kde tráví volný čas.

3. Domnívají se žáci II. stupně ZŠ ve Zlatých Horách, že páchaní kriminality dětmi a mládeží je problémem špatné finanční a sociální situace rodiny?

K odpovědi na tuto otázku bylo použito otázek č. 11, 12 a 13 z dotazníku, kdy 88 % žáků uvedlo, že žije v rodinách, které nejsou na hranici chudoby, a rodiče se jim v závislosti na jejich příjmu snaží umožnit pořídit si věci, které jsou životně důležité, jako je jídlo, oblečení apod. Možná také z toho důvodu se většina nedomnívá, že by hlavním problémem kriminality dětí a mládeže byla špatná finanční a sociální situace rodiny.

Výsledky tohoto průzkumu jsem v rámci své bakalářské práce konzultoval s vedoucím obvodního oddělení Policie České republiky npor. Bc. Miroslavem Prchalem, který mi potvrdil, že Zlatohorsko se setkává s trestnou činností dětí a mládeže, jejichž

charakteristickými rysy jsou zejména krádeže prosté, krádeže vloupáním, sprejerství a vandalismus. Co se týká pachatelů, uvedl, že se jedná zpravidla o stejnou skupinu mladých delikventů, kteří pocházejí ze sociálně slabých a dysfunkčních rodin. Bohužel však také uvedl, že vzhledem k opakované trestné činnosti se i tito delikventi stávají zkušenějšími v jednání s policisty a je stále obtížnější objasňovat jejich protiprávní skutky.

Výše uvedenou problematiku a výsledky průzkumu jsem také konzultoval s vedoucí Odboru sociální péče pro okr. Jeseník p. Kalinovou, která uvedla, že problematika trestné činnosti v neutěšených rodinách je převážně dána ekonomickou situací rodiny, vysokou nezaměstnaností a s tím spojenou dluhovou pastí jednotlivých rodin, které nejsou schopny z této pasti uniknout. V rodinách tak dochází k nedostatku finančních prostředků a rozevírání pomyslných nůzek mezi jednotlivými sociálními vrstvami. Dále uvedla, že v těchto rodinách dochází u dětí k porovnávání životních potřeb se svými vrstevníky a tyto hledají uspokojení zejména v majetkové trestné činnosti, kdy chtějí dosáhnout právě těch potřeb, kterých se jim v porovnání s ostatními nedostává.

Provedený průzkum si kladl za cíl analyzovat názory žáků II. stupně Základní školy ve Zlatých Horách na příčiny kriminality, které se podílí na kriminalitě dětí a mládeže v regionu Zlatohorsko. Dá se konstatovat, že většinou žáků je považován vztah v rodině za nejdůležitější faktor kriminality dětí a mládeže. Vychází to z toho, že převážná většina dětí má v rodinách pevné základy výchovy, rodiče se zabývají jejich potřebami, zajímá je, jak tráví volný čas, a věnují jim dostatek péče a času. Část dětí také vnímá problematiku chudoby a špatné sociální situace některých rodin, na kterou může mít vliv odlehlost zdejšího regionu a vysoká nezaměstnanost. Bohužel průzkum nám také ukázal, že se zde nachází několik jedinců, o které rodiče nejeví zájem a dětem neposkytují základní životní potřeby.

4.6 Diskuse a závěr průzkumu

Na základě výsledků dotazníkového šetření na Základní škole ve Zlatých Horách jsem zjistil, že názor dětí odpovídá různým zdrojům odborné literatury, kde je uvedeno, že rodina a její primární funkce výchovy je považována za jeden z hlavních činitelů kriminality dětí a mládeže.

Dle zjištěných výsledků a také ze své praxe mohu konstatovat, že na Zlatohorsku je menší počet dysfunkčních rodin, kde převládá nezáměr ze strany rodičů o své děti. Děti vyrůstají v nevyhovujících podmínkách, v rodinách převládá alkohol, cigarety a jiné návykové látky. Rodiny jsou závislé na sociálních dávkách, nezajímají se, co jejich děti

potřebují, jaké mají výsledky ve škole a co především dělají ve svém volném čase. Dochází tak k naplnění předpokladu, že pokud k této skupině dětí nepříjde včasná pomoc ze strany veřejných orgánů, nebo nedojde-li k nápravě samotných rodičů, půjdou tyto děti ve šlépějích svých zákonných zástupců a je zde velká pravděpodobnost, že se také budou dopouštět patologického chování.

Celková spolupráce s žáky II. stupně Základní školy ve Zlatých Horách byla nadmíru zajímavá. Děti zodpovědně vyplnily všechny dotazníky, a ačkoli neměly žádné dotazy směrem k realizovanému dotazníku, zajímaly se, zda se mohou poté s výsledky uvedeného průzkumu někde seznámit a zda je dotazník anonymní. Daly tak najevo, že je toto téma pro ně velmi zajímavé, ale také určitým způsobem citlivé, a to zejména pro ty, které již s kriminálním jednáním měly nějakou zkušenost.

Dotazník byl určen všem dětem bez rozdílu sociálního statusu, avšak z výsledků průzkumu mi vyplynulo, že bych se příště chtěl hlouběji věnovat pouze té skupině dětí, která je nejvíce ohrožena, žije na pokraji chudoby a dopouští se trestné činnosti.

Závěr

Bakalářská práce se vztahovala k problematice kriminality dětí a mládeže. Cílem této práce bylo přinést základní přehled o problematice příčin kriminality dětí a mládeže. V empirické části byla cílem analýza názory žáků II. stupně Základní školy ve Zlatých Horách na příčiny kriminality dětí a mládeže v regionu Zlatohorsko. Na základě zpracované teoretické části a rozboru empirické části lze konstatovat, že uvedených cílů bylo plně dosaženo.

Při zkoumání příčin kriminality nelze jednoznačně stanovit, že ke kriminalitě dochází vlivem endogenních nebo exogenních faktorů. Procesy sociálně patologického chování jsou natolik rozmanité, že vylučují podmíněnost kriminality pouze jednou příčinou. Je třeba všechny tyto atributy posuzovat komplexně v závislosti na individuálních zvláštích jedince. Studium odborné literatury a z provedeného průzkumu je zřejmé, že nejvýznamnější vliv na kriminalitu mají faktory sociální povahy - zejména působení rodiny, špatná finanční situace, vysoká nezaměstnanost. Dalšími důležitými faktory jsou vrstevníci, způsob trávení volného času, masmédiá, a také působení školy. Ve škole děti tráví nejvíce času, učitelé mají často daleko větší přehled o chování dětí nežli jejich rodiče, proto by zde mělo docházet k užší spolupráci s rodiči, orgány sociálně právní ochrany dětí a v samotné škole by mělo probíhat více preventivních programů zaměřených k potírání kriminality mládeže.

Vzhledem k tomu, že na Zlatohorsku je velmi vysoká nezaměstnanost, dochází zde k rozevírání nůžek mezi sociálními vrstvami. Město Zlaté Hory nemá v současné době žádné prostory nebo byty pro sociálně slabší a sociálně vyloučené rodiny. Konkrétně zde chybí azylový dům pro matky s dětmi, není zde žádná nestátní nezisková organizace nebo nízkoprahové zařízení, kde by se mohla mládež scházet a učit se postupně začleňovat do společnosti. K výše uvedeným podmínkám zlatohorského regionu nemůže účinně pomoci ani orgán sociálně právní ochrany dětí. K resocializaci kriminálně závadových dětí sice někdy postačí samotné setkání s orgánem policie nebo orgánem sociálně právní ochrany dětí, u některých se však míjí účinkem i napomenutí ze strany takového orgánu a v závažných případech tak musí docházet k nařízení ústavní výchovy. Orgány policie by měly v trestních záležitostech této věkové skupiny hlouběji hledat kriminogenní spojitosti delikventního jednání a snažit se získat dostatečný objem poznatků k pochopení takového chování, které tak může pomoci nejen v rozhodování příslušných orgánů, ale také k prohlubování preventivních opatření.

Přestože jsem v práci dospěl k závěru, že většina dětí na Zlatohorsku žije v příznivém až velmi dobrém rodinném klimatu, je zde několik dětí, které žijí ve špatných sociálních podmínkách a na hranici chudoby. Je zde tedy velký předpoklad, že nedostatek finančních prostředků na základní životní potřeby, neutěšená situace rodičů a především jejich nezájem a chladný postoj při výchově svých dětí, jsou důležitými prediktory k páchání trestné činnosti, což je velmi znepokojující.

Souhrn

Bakalářská práce se zabývá příčinami kriminality dětí a mládeže. Vymezuje základní pojmy a věnuje se příčinám kriminality v závislosti na rodinných, sociálních poměrech, pohlaví, věku, školní docházce a volnočasových aktivitách. Zmiňuje podstatu, která spočívá v poznání, že k sociálně patologickému chování dochází v důsledku vzájemného působení endogenních a exogenních faktorů, z nichž nejvýznamnější je působení rodiny po dobu celého sociálního zrání. Práce zahrnuje vybrané statistické údaje o nezaměstnanosti v okrese Jeseník a popisuje rizikové faktory kriminality v regionu Zlatohorsko. Praktická část bakalářské práce obsahuje exkurz do podvědomí žáků II. stupně základní školy ve Zlatých Horách a jejich názory na nejzávažnější příčiny kriminality dětí a mládeže. V závěru je konstatováno, že nejzávažnější příčinou kriminality je působení rodiny, která má nejvýznamnější vliv na socializaci jedince ve společnosti.

Summary

This Bachelor thesis deals with the causes of children and youth criminality. It defines the basic concepts and focuses on the causes of crime depending on family and social circumstances, gender, age, schooling and leisure activities. It mentions the essence of which lies in the recognition that the socio-pathological behavior occurs due to the interaction of endogenous and exogenous factors, most notably the impact of the family throughout the social maturation. The work includes selected statistics on unemployment in the district of Jeseník and describes risk factors for crime in the region Zlatohorsko. Practical part includes excursion into the subconscious of primary school pupils in the Zlate Hory and their views on the most serious causes of young children crime. In conclusion it's stated that the most serious cause of action is family that has a major influence on the socialization of individuals in society.

Literatura:

- BLATNÍKOVÁ, Š., NETÍK, K. *Predikce vývoje pachatele*. 1. vyd. Praha : Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2008. 216 s. ISBN 978-80-7338-075-5.
- ČÍRTKOVÁ, L. *Policejní psychologie*. 2. vyd. Praha : Portál, 2004. 272 s. ISBN 80-7178-931-3.
- FISCHER, S., ŠKODA, J. *Sociální patologie*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, a.s., 2009. 224 s. ISBN 978-80-247-2781-3.
- HARTL, P., HARTLOVÁ, H., *Psychologický slovník*. 1 vyd. Praha : Portál, 2000. 776 s. ISBN 80-7178-303-X.
- HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. 1 vyd. Praha : Portál, 2004. 176 s. ISBN 80-7178-927-5.
- JEDLIČKA, R. *Analýza a prevence sociálně patologických jevů mládeže*. Praha : Karolinum, 1998. 169 s. ISBN 80-7184-555-8.
- JEDLIČKA, R. a kol. *Děti a mládež v obtížných životních situacích*. Praha : Themis, 2004. 480 s. ISBN 80-7312-038-0.
- KLÍMA, P. *Základy etopedie*. 1. vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1978. 121 s.
- KOUDELKOVÁ, A., *Psychologické otázky delikvence*. 1 vyd. Praha : Victoria Publishing, 1995. 114 s. ISBN 80-7187-022-6.
- KRAUS, B. *Základy sociální pedagogiky*. 1. vyd. Praha : Portál, 2008. 216 s. ISBN 978-807367-383-3.
- KUCHTA J. a kol., *Kriminologie*. 1 část. 2 vyd. Brno : Masarykova univerzita, 1999. 529 s. ISBN 80-210-2204-3.
- LABATH, V. *Riziková mládež*. 1. vyd. Praha : Sociologické nakladatelství, 2001. 156 s. ISBN 80-85850-66-4.
- MALACH, J. *Teorie metodiky výchovy*, 1. vyd. Praha : Univerzita Jana Amose Komenského Praha s.r.o., 2007. 225 s. ISBN 978-80-86723-29-7.
- MAREŠOVÁ, A. et al. *Kriminalita v roce 2007*. 1. vyd. Praha : Institut pro kriminologii a sociální prevenci. 2009. 114 s. ISBN 978-80-7338-083-0.
- MARTÍNEK, Z. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 2009. 152 s. ISBN 978-80-247-2310-5.

- MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. 2. vyd. Praha : Portál, 2003. 344 s. ISBN 80-7178-771-X.
- MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 3. vyd. Praha : Sociologické nakladatelství, 2003. 161 s. ISBN 80-86429-19-9.
- MÜHLPACHR, P. *Sociopatologie pro sociální pracovníky*. Brno : MSD s.r.o., 2008. 194 s. 150. ISBN 978-80-7392-069-2.
- NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. *Kriminologie*. 2. vyd. Praha : Aspi Publishing, 2004. 451 s. ISBN 80-7357-026-2.
- NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. *Kriminologie*. 3. vyd. Praha : Aspi Publishing, 2008. 528 s. ISBN 978-80-7357-377-5.
- PEARCE, D. W. *Macmillanův slovník moderní ekonomie*. 2. Vyd. Praha : Victoria Publishing. 1995. ISBN 80-856-05-42-2.
- PETRÁČKOVÁ, V., KRAUS, J., et al. *Akademický slovník cizích slov*. 1. vyd. Praha : Academia, 1997. s. 615. ISBN 80-200-0607-9.
- PRAŠKO, J. a kol. *Poruchy osobnosti*. 1. vyd. Praha : Portál, 2003. 360 s. ISBN 80-7178-737-X.
- PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. 6. vyd. Praha : Portál, 2009. 400 s. ISBN 978-80-7367-647-6.
- SEKOT, A. *Sociologické problémy společnosti*. 1. vyd. Brno : Rašínova vysoká škola s.r.o., 2008. 85 s. ISBN 978-80-87001-11-0.
- SCHELLEOVÁ, I. a kol. *Právní postavení mladistvých*. 1. vyd. Praha : Eurolex Bohemia s.r.o., 2004. 249 s. ISBN 80-86432-82-3.
- STRAUS, J., a kol. *Kriminalistická metodika*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2008. ISBN 978-80-7380-124-3
- ŠÁMAL, P., VÁLKOVÁ, H., SOKOLÁŘ, A., HRUŠKOVÁ, M. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže*. Komentář. Praha : C. H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-829-0.
- VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 3. vyd. Praha : Portál, 2004. 872 s. ISBN 80-7178-802-3
- VÁGNEROVÁ, M. *Školní poradenská psychologie*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2005. 430 s. ISBN 80-246-1074-4.
- VANTUCH, P. *Kriminalita mládeže a její prevence*. 1. vyd. Praha : Horizont. 1984. 139 s.

VEČERKA, K, et al. *Sociálně patologické jevy u dětí: závěrečná zpráva z výzkumu*.

Praha : Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2000. 209 s. ISBN 80-86008-74-6.

VOCILKA, M. *Vybrané statě z etopedie*. 1. vyd. Most : Regionální středisko výchovy a vzdělávání, 1997.

ZOUBKOVÁ, I. *Kontrola kriminality mládeže*. Dobrá Voda u Pelhřimova :

Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2002. 231 s.. ISBN 80-86473-08-2.

ZOUBKOVÁ, I., NIKL, J., ČERNÍKOVÁ, V. *Kriminalita mládeže*. 1 vyd. Praha : Policejní akademie České republiky, 2001. 89 s. ISBN 80-7251-070-3.

Elektronické zdroje:

ČASOPIS PRO TECHNICKOU A INFORMAČNÍ VÝCHOVU: *Nelátkové závislosti u žiakov základných a stredných škól*. [online]. 2009 [cit. 2011-10-29]. ISSN 1803-537X.

Dostupné z: http://www.jtie.upol.cz/clanky_2_2009/emmerova.pdf.

DELINQUENT IN WIKIPEDI : *the free encyclopedia* [online]. St. Petersburg (Florida):

Wikipedia Foundation, 11. Okt. 2004, 6. Mär. 2010 [cit. 2011-09-17]. Dostupné z WWW: <<http://de.wikipedia.org/wiki/Delinquent>>.

I DNES.CZ/FINANCE [online]. 2011, [cit. 2011-09-30]. *O příspěvek na podnikání je minimální zájem. Lidé raději shání práci*. Dostupný z WWW:

<http://finance.idnes.cz/o-prispevek-na-podnikani-je-minimalni-zajem-lide-radeji-shani-praci-10y-p_dane.aspx?c=A110315_1548951_p_dane_sov>.

I DNES.CZ/OLOMOUCKÝ KRAJ [online]. 2011, [cit. 2011-09-30]. *Na Jesenicku je bez práce každý pátý člověk, ve třech obcích každý třetí*. Dostupný z WWW:

<http://olomouc.idnes.cz/na-jesenicku-je-bez-prace-kazdy-paty-clovek-ve-trech-obcich-kazdy-treti-1eh-/Olomouc-zpravy.aspx?c=A110307_1544323_olomouc-zpravy_stk>.

METROPOL PRAHA [online]. 2008, červen/2008, [cit. 2011-09-27]. *Kriminalita mládeže aneb Víte, co dělají vaše děti ve volném čase?* Dostupný z WWW:

<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/aktualit/regiony/praha/2000/krim_ml.html>.

MIKROREGION ZLATOHOŘSKO. *Oficiální internetové stránky*. [online]. 2011,

[cit. 2011-10-16]. Dostupné z <http://www.zlatohorsko.cz/>

NICM [online]. 2009, 1, [cit. 2011-09-27]. *Každý stý český kluk hraje denně na automatech*. Dostupný z WWW: <<http://www.icm.cz/psychiatr-kazdy-sty-cesky-kluk-hraje-denne-na-automatech>>.

RATOLEST BRNO [online]. 2011 [cit. 2011-09-16]. *Perspektivy práce s delikventní mládeží*. Dostupné z WWW: <<http://www.ratolest.cz/konference.php>>.

ÚŘAD PRÁCE ČR [online]. 2011 [cit. 2011-10-18]. *Zpráva o situaci na trhu práce*. Dostupné z WWW: <http://portal.mpsv.cz/upcr/kp/olk/kop/jesenik/statistiky/rocní_zpravy>.

VAŠE ENCYKLOPEDIA [online]. 14. 3. 2000, 29. 8. 2000 [cit. 2007-04-10].

Životní úroveň - CoJeCo - Dostupný z

WWW:<http://www.cojeco.cz/index.php?detail=1&id_desc=109875&s_lang=2&title=%9Eivotn%ED%20%FArove%F2>.

V JESENÍKÁCH [online]. 08. 02. 2011, 1, [cit. 2011-09-30]. *Rekordní míra nezaměstnanosti na Jesenícku*. Dostupný z WWW: <<http://www.v-jesenikach.cz/zpravy/k1301-jesenicko-udalosti/7943-rekordni-mira-nezamestnanosti-na-jesenicku.html>>.

Zákony:

Zákon č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník v platném znění*.

Zákon č. 200/1990 Sb., *o přestupcích v platném znění*.

Sdělení Federálního ministerstva vnitra č. 104/1991 Sb., *Úmluva o právech dítěte (rezoluce OSN 44/25, přijatá 20. 11. 1989)*.

Seznam grafů:

Graf č. 1	Statistika kriminality dle pohlaví.....	21
Graf č. 2	Míra nezaměstnanosti v jednotlivých regionech v okr. Jeseník	33
Graf č. 3	Rozdělení žáků dle toho s kým žijí.....	39
Graf č. 4	Chování rodičů ke svým dětem.....	39
Graf č. 5	Vztahy rodičů s dětmi.....	40
Graf č. 6	Chování rodičů k dětem při řešení problémů.....	41
Graf č. 7	Čas dětí společně strávený s rodiči.....	42
Graf č. 8	Zájem rodičů s kým, kde a jak děti tráví volný čas.....	43
Graf č. 9	Jak děti nejraději tráví volný čas.....	44
Graf č. 10	Požizují rodiče dětem základní životní potřeby.....	45
Graf č. 11	Kapesné dětí.....	46
Graf č. 12	Motiv dětí proč páchají trestnou činností.....	47
Graf č. 13	Příčina kriminality mládeže.....	48

Seznam tabulek:

Tabulka č. 1	Rozdělení žáků, dle toho s kým žijí.....	38
Tabulka č. 2	Chování rodičů ke svým dětem.....	39
Tabulka č. 3	Vztahy rodičů s dětmi.....	40
Tabulka č. 4	Chování rodičů k dětem při řešení problémů.....	41
Tabulka č. 5	Čas dětí společně strávený s rodiči.....	41
Tabulka č. 6	Zájem rodičů, s kým, kde a jak děti tráví volný čas.....	42
Tabulka č. 7	Jak děti nejraději tráví volný čas.....	43
Tabulka č. 8	Požizují rodiče dětem základní životní potřeby.....	44
Tabulka č. 9	Kapesné dětí.....	45
Tabulka č. 10	Motiv dětí, proč páchají trestnou činností.....	46
Tabulka č. 11	Příčina kriminality mládeže.....	48

Seznam příloh:

Příloha č. 1   Dotazník

Příloha č. 1

Vážené zákyně a žáci,

dotazník, o jehož vyplnění Vás chci požádat, se týká vašeho názoru na příčiny vzniku kriminality dětí a mládeže ve zdejším regionu Zlatohorsko.

Dotazník je zcela **anonymní**, je určen pouze pro žáky II. stupně Základní školy ve Zlatých Horách a slouží pouze ke zpracování mé bakalářské práce.

U nabízených otázek zakroužkujte odpověď, která nejlépe vystihuje Váš názor. Předem Vám děkuji za pravdivé odpovědi, vaši spolupráci a čas, který jste věnovali vyplnění tohoto dotazníku.

Libor Šťastný

Pedagogická fakulta Univerzity Palackého Olomouc

1. Do které třídy chodíš?

- a) 6. třída
- b) 7. třída
- c) 8. třída
- d) 9. třída

2. Kterého jsi pohlaví?

- a) chlapec
- b) dívka

3. Kde bydlíš?

- a) ve Zlatých Horách
- b) v přilehlé obci u Zlatých Hor
- c) někde jinde (uveď).....

4. V jaké rodině žiješ?

- a) s maminkou a tatínkem
- b) pouze s maminkou
- c) pouze s tatínkem
- d) s někým jiným (uveď) .....

5. Jak se domníváš, že se k tobě rodiče chovají?

- a) **spravedlivě**, podporují mě v mých zájmech, umožňují mi se samostatně rozhodovat a doma mám i nějaké povinnosti
- b) **přísně**, požadují po mně náročné úkoly, často mě kontrolují a rozhodují za mě
- c) **ochranitelsky**, dovolí mi téměř vše, nemám skoro žádné povinnosti, se vším mi pomáhají a snaží se za mě rozhodovat
- d) **bez zájmu**, nevěnují se mi, nezajímají se, jak se mi daří ve škole, neví, co dělám ve volném čase, a téměř mě nekontrolují

6. Jaké si myslíš, že máš vztahy s rodiči?

- a) velmi dobré
- b) dobré
- c) špatné
- d) nebydlím u rodičů

7. Jak se k tobě chovají rodiče, když máš problémy s chováním ve škole nebo někde jinde?

- a) často mě trestají, a to i fyzicky
- b) občas mě potrestají, ale přiměřeně
- c) diskutují o tom se mnou, ale netrestají mě
- d) rodičům je to jedno

8. Kolik času trávíš společně s rodiči?

- a) trávíme spolu hodně času
- b) trávíme spolu čas tak akorát
- c) trávíme společně málo času
- d) netrávíme spolu téměř žádný čas

9. Zajímají se tvoji rodiče, s kým, kde a jak trávíš volný čas?

- a) ano, vždy
- b) často
- c) jenom někdy
- d) nikdy (je jim to jedno)

10. Jak nejraději trávíš svůj volný čas?

- a) v zájmovém kroužku (výtvarný, hudební, taneční, sportovní apod.)
- b) s kamarády
- c) u počítače
- d) u televize
- e) četbou
- f) s rodiči
- g) nicneděláním
- h) jiná možnost (uved' jaká) .....

11. Pořizují ti rodiče věci, které potřebuješ? (oblečení, obuv, jídlo, které máš rád, apod.)

- a) ano, koupí mi vždy, co potřebuji
- b) ano, ale jen pokud mají dostatek peněz
- c) nekoupí, protože nemají dostatek peněz
- d) ne, je jim to jedno

12. Dostáváš od rodičů nějaké měsíční kapesné pro svou potřebu?

- a) dostávám do 500,- Kč
- b) dostávám v rozmezí 501 až 1000,- Kč
- c) dostávám víc jak 1000,- Kč
- d) nedostávám žádné, neboť rodiče mi koupí vše, co potřebuji
- e) nedostávám žádné, i když bych si potřeboval koupit některé důležité věci

13. Proč podle tebe páchají děti a mládež trestnou činností?

- a) pro špatnou sociální a finanční situaci rodiny (k pořízení základních životních potřeb, oblečení, jídlo, teplo apod.)
- b) pro touhu získat konkrétní věc
- c) aby si pořídily cigarety, alkohol nebo drogy
- d) aby mohly hrát automaty
- e) aby na sebe upozornily
- f) jiná možnost (uved').....

14. Kde je podle tebe třeba nejvážnější příčina kriminality dětí a mládeže?

- a) v rodině
- b) ve škole
- c) v kamarádech/kách
- d) v nevhodném trávení volného času
- e) v nedostatku peněz na základní životní potřeby (jídlo, obuv, ošacení apod.)
- f) v častém sledování násilí v televizi, filmu a počítačových hrách
- g) jiná možnost (uveď) .....

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Libor Šťastný
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	PhDr. Lenka Holá, Ph.D.
Rok obhajoby:	2012

Název práce:	Kriminalita dětí a mládeže jako prostředek obživy
Název v angličtině:	Children and youth criminality as a means of livelihood
Anotace práce:	Bakalářská práce se zabývá příčinami kriminality v závislosti na rodinných a sociálních poměrech, pohlaví, věku, školní docházce a volnočasových aktivitách. Vymezuje základní pojmy a zmiňuje faktory, které ovlivňují kriminalitu dětí a mládeže. Práce zahrnuje vybrané statistické údaje o nezaměstnanosti v okrese Jeseník a popisuje jednotlivé rizikové faktory kriminality v regionu Zlatohorsko. Empirická část obsahuje exkurz do povědomí žáků II. stupně Základní školy ve Zlatých Horách a jejich názory na nejvážnější příčiny kriminality dětí a mládeže.
Klíčová slova:	delikvence, kriminalita, děti, mládež, rodina, škola, volný čas, masmédiá
Anotace v angličtině:	This bachelor thesis deals with the causes of crime, depending on family and social circumstances, gender, age, schooling and leisure activities. It defines the basic concepts and identifies the factors that affect children and youth crime. The work includes selected statistics on unemployment in the district of Jeseník and describes risk factors for crime in the region Zlatohorsko. The empirical section provides an excursus into the subconscious of pupil's primary school in the Zlate Hory and their views on the most serious causes of young children criminality.
Klíčová slova v angličtině:	delinquention, criminality, children, teenagers, family, school, free time, massmedia
Přílohy vázané v práci:	1. Dotazník
Rozsah práce:	61 s.
Jazyk práce:	Český jazyk